

T-2

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona - Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 7/10), a u vezi sa članom 28. Zakona o osnivanju Javne ustanove Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 5/15), na prijedlog Ministarstva zdravstva, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 5. sjednici, održanoj dana 14.05.2019. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prima se na znanje Izvještaj o poslovanju Javne zdravstvene ustanove Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica, za period 01.01.- 31.12.2018. godine.

II.

Izvještaj iz tačke I. ovog zaključka upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02-37-216 /19
Datum, 14.05.2019. godine
Zenica

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo zdravstva,

1x Stručna služba Skupštine,

1x Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica, (putem ministarstva),

1x a/a.

INSTITUT ZA ZDRAVLJE I SIGURNOST HRANE

Fra Ivana Jukića 2, 72000 Zenica, Bosna i Hercegovina
tel.+38732 448 001 / fax.+38732 448 000
www.inz.ba / info@inz.ba / IDB 4218900490003

IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU ZA RAZDOBLJE 01.01. - 31.12. 2018.

1. UVOD

1.1. PRAVNI OKVIR

JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica je pod tim nazivom osnovan Zakonom o osnivanju Javne ustanove Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj 05/15). Skupština Zeničko-dobojskog kantona, kao osnivač ove ustanove, određuje njen položaj, nadležnost i ovlaštenja, i druga pitanja od značaja za funkcionisanje i rad Instituta.

Vodeći se globalnom inicijativom za širenjem interdisciplinarnе saradnje i komunikacije u svim aspektima zaštite zdravlja ljudi i životinja, JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica nastaje kao krovna ustanova koja objedinjuje javno-zdravstvenu i veterinarsku djelatnost, te se u Općinskom sudu Zenica registruje kao pravni sljednik JU Zavod za javno zdravstvo Zeničko-dobojskog kantona, rješenje broj 043-0-Reg-15-000979. Istovremeno Rješenjem Općinskog suda u Zenici, broj 043-0-Reg-15-000980, briše se iz sudskog registra JU Zavod za javno zdravstvo zeničko–dobojskog kantona.

Od 01.01.2016. godine, po okončanim administrativno-tehničkim procedurama, usklađenim sa važećom zakonskom regulativom, prestaje sa radom i Veterinarski zavod, te kao organizaciona jedinica, postaje dio JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica.

Institut ima svojstvo pravnog lica i upisan je u sudski registar nadležnog Suda u Zenici.

Institut je oslobođen plaćanja poreza na dobit na osnovu važećih zakonskih propisa u FBiH.

Skupština Zeničko-dobojskog kantona, kao osnivač JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane, obavezuje Institut, jedan put godišnje da analizira poslovanje u protekloj godini, te da tu analizu u formi godišnjeg izvještaja dostavlja Osnivaču na analizu i usvajanje.

1.2. DJELATNOST INSTITUTA

Osnovna djelatnost Instituta, osim Zakonom o osnivanju Javne ustanove Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica, definisana je i Statutom Instituta. Ona sada predstavlja znatno obimnije polje djelatnosti, i to:

- 1) predlaže programe zdravstvene zaštite iz djelokruga svog rada,
- 2) provodi zdravstveno statistička istraživanja u svrhu praćenja, procjene i analize zdravstvenog stanja stanovništva, kao i organizacije i rada zdravstvenih ustanova za područje Kantona,
- 3) prati, ocjenjuje i analizira zdravstveno stanje stanovništva, kao i organizaciju i rad zdravstvenih ustanova na području Kantona,
- 4) planira, organizuje i provodi aktivnosti promocije zdravlja i zdravstvenog vaspitanja stanovništva,
- 5) učestvuje u planiranju, predlaganju i provođenju mjera za sprečavanje, rano otkrivanje i suzbijanje hroničnih masovnih bolesti,
- 6) prati, analizira i ocjenjuje uticaj okoline i hrane na zdravstveno stanje stanovništva na području Kantona, te predlaže mjere za unapređenje stanja u oblasti,
- 7) provodi preventivno vaspitne mjere zdravstvene zaštite u osnovnim i srednjim školama, kao i fakultetima za područje Kantona,
- 8) koordiniše, usklađuje i stručno povezuje rad zdravstvenih ustanova za područje kantona,

- 9) kontinuirano provodi mjere higijensko-epidemiološke zaštite i nadzora sa epidemiološkom analizom stanja na području Kantona i provodi protivepidemijske mjere, te nadzire provođenje obaveznih imunizacija,
- 10) obavlja raspodjelu obaveznih vakcina zdravstvenim ustanovama na primarnom nivou zdravstvene zaštite na području Kantona,
- 11) nadzire provođenje mjera dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije, te provodi preventivne i protivepidemijske postupke dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije za područje Kantona,
- 12) obavlja sanitarnu hemijsku i sanitarnu mikrobiološku dijagnostičku djelatnost,
- 13) učestvuje u izradi i provođenju pojedinih programa zdravstvene zaštite u vanrednim prilikama,
- 14) stručno-metodološki nadzire i usmjerava rad higijensko-epidemioloških službi na području Kantona,
- 15) saraduje sa drugim zdravstvenim ustanovama na području Kantona, kao i sa nadležnim organima lokalne samouprave i drugim ustanovama i organizacijama od značaja za unapređenje javnog zdravlja,
- 16) planira, organizuje i provodi djelatnost kontinuirane medicinske edukacije i kontinuiranog profesionalnog razvoja u sektoru zdravstva,
- 17) izrađuje, implementira i evaluira projekte u oblasti zdravstva i zdravstvene zaštite,
- 18) provodi obuku zaposlenih za sticanje osnovnih znanja o higijeni životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe, kao i ličnoj higijeni lica, koja rade u proizvodnji i prometu životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe,
- 19) obavlja hemijske, bakteriološke, serološke, toksikološke i virusološke preglede i ispitivanja u vezi sa proizvodnjom i prometom životnih namirnica, vode, vazduha i predmeta opšte upotrebe, kao i preglede u vezi sa dijagnostikom zaraznih i nezaraznih bolesti,
- 20) ispituje zdravstvenu ispravnost vode za piće, vode za dijalizu, vode za rekreaciju, površinske i otpadne vode, stanje vodoopskrbe, te zdravstvenu ispravnost životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe,
- 21) provodi mjere dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije,
- 22) predlaže i provodi aktivnosti na unapređenju sistema zdravstvene bezbjednosti proizvodnje i prometa životnih namirnica, vode i predmeta opšte upotrebe u cilju smanjenja rizika od obolijevanja i drugih štetnih posljedica po zdravlje,
- 23) vrši zdravstveni nadzor nad kliconošama, zaposlenim i drugim licima u skladu sa propisima o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti,
- 24) daje stručno mišljenje o opravdanosti osnivanja, proširenja, promjene ili prestanka rada zdravstvene ustanove u skladu sa članom 56, 58. i 60. Zakona o zdravstvenoj zaštiti,
- 25) vrši sanitarne preglede zaposlenih koji se obavezno provode radi zaštite stanovništva od zaraznih bolesti, zaštite potrošača, odnosno korisnika,
- 26) učestvuje u provođenju vanjske provjere kvaliteta stručnog rada u drugim zdravstvenim ustanovama i privatnoj praksi,
- 27) obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom iz oblasti zdravstva koji su dodijeljeni zavodu za javno zdravstvo.

Djelatnost Instituta iz veterinarske djelatnosti uključuje obavljanje sljedećih poslova:

- 1) prati, analizira i proučava stanje u pogledu pojave, kretanja, suzbijanja i iskorjenjivanja zaraznih, parazitskih i drugih bolesti kod životinja i zoonoza,
- 2) obavlja terensku i laboratorijsku dijagnostiku zaraznih, parazitskih i drugih bolesti kod životinja i zoonoza,

- 3) prati i analizira preventivna i zaštitna cijepljenja i dijagnostička ispitivanja životinja,
- 4) planira i organizuje mjere dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije radi sprječavanja širenja, suzbijanja i iskorjenjivanja zaraznih bolesti kod životinja,
- 5) obavlja laboratorijske pretrage proizvoda životinjskog porijekla i vode radi utvrđivanja zdravstvene ili higijenske ispravnosti i kvaliteta,
- 6) prati, analizira i ocjenjuje uticaj okoline na zdravstveno stanje životinja,
- 7) obavlja laboratorijske pretrage rezidua i drugih biološki aktivnih materija u životinjama, proizvodima životinjskog porijekla, hrani za životinje i vodi,
- 8) obavlja ispitivanja radioaktivnih materija na i u životinjama, u proizvodima životinjskog porijekla i u hrani za životinje i vodi,
- 9) obavlja toksikološka ispitivanja životinja, proizvoda životinjskog porijekla i hrane za životinje,
- 10) pruža stručnu pomoć veterinarskim organizacijama i proizvođačima proizvoda životinjskog porijekla i hrane za životinje,
- 11) obavlja i druge poslove u skladu sa Zakonom, kao i propisima iz oblasti veterinarstva, a koji su dodijeljeni veterinarskom zavodu,
- 12) vrši kontrolu ispravnosti repromaterijala za proizvodnju svih namirnica,
- 13) vrši kontrolu zdravstvene ispravnosti sirovina za prehrambenu industriju,
- 14) učestvuje u zaštiti zdravlja stanovništva od rezidua, upotrijebljenih aditiva, herbicida, insekticida, hormona, antibiotika, anabolika, teških metala, radionukleida i drugih sredstava koje se koriste u poljoprivrednoj proizvodnji.

Tokom 2018. godine, Skupština Zeničko-dobojskog kantona je usvojila Zakon o izmjenama i dopunama zakona o osnivanju JU Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica, čime je djelatnost Instituta proširena i na zaštitu bilja.

Djelatnost Instituta iz oblasti zaštite zdravlja bilja uključuje obavljanje sljedećih poslova:

1. identifikacija rezidua pesticida i drugih štetnih materija u i na biljkama koje se koriste za ishranu ljudi i/ili životinja,
2. identifikaciji teških metala i drugih nedozvoljenih materija u i na biljkama koje služe za ishranu ljudi i/ili životinja,
3. praćenje koncentracije alergena u okolišu te davanje preporuka građanstvu u saradnji sa javnim zdravstvom,
4. izdavanje upozorenja i sprečavanje širenja štetnih organizama putem savjeta i uputstava za upotrebu proizvoda za zaštitu bilja i putem obavještanja javnosti i relevantnih službi,
5. vršenje specijalnih laboratorijskih testova bilja, biljnih proizvoda i objekata u svrhu dijagnosticiranja štetnih organizama,
6. pružanje stručnog mišljenja poljoprivrednim proizvođačima u vezi sa zdravljem bilja,
7. vršenje istraživačkih i razvojnih aktivnosti u oblasti zaštite bilja,
8. vršenje dezinfekcije, dezinsekcije, deratizacije i dekorovizacije radi zaštite zdravlja bilja,
9. vršenje i drugih poslova koji imaju za cilj unapređenje i zaštitu zdravlja bilja, a sa svrhom zaštite zdravlja ljudi i životinja koji te biljke konzumiraju.

Institut, pored gore utvrđenih poslova, obavlja i sljedeće poslove:

- 1) vrši druge laboratorijske analize koje su potrebne radi cjelovitijeg obavljanja

- djelatnosti Instituta,
- 2) implementira projekte koji doprinose unapređenju zdravlja ljudi, životinja i biljaka, kao i projekte koji doprinose osiguranju proizvodnje i prometa zdravstveno ispravne hrane,
 - 3) implementacija poslova iz oblasti ruralnog razvoja,
 - 4) učestvuje u uspostavi i funkcionisanju sistema reagovanja u kriznim situacijama,
 - 5) pruža stručne konsultantske usluge iz djelatnosti rada Instituta, a posebno iz oblasti sigurnosti hrane,
 - 6) ostvaruje stručnu i naučnu saradnju na međunarodnom planu,
 - 7) vrši naučno-istraživačku djelatnost,
 - 8) vrši nastavnu djelatnost u skladu sa odredbama Zakona o zdravstvenoj zaštiti,
 - 9) vrši procjenu higijenskih uslova u životnoj i radnoj sredini i njihovih uticaja na zdravlje,
 - 10) obavlja izdavačku djelatnost iz djelokruga svoga rada.

Pored djelatnosti upisane u sudski registar, Institut može obavljati i druge djelatnosti koje služe obavljanju djelatnosti upisane u sudski registar, ako se one u manjem obimu ili uobičajeno obavljaju uz upisanu djelatnost.

1.3. SJEDIŠTE, IDENTIFIKACIONI BROJ

Sjedište Instituta je na adresi Fra Ivana Jukića br. 2, Zenica.

Institut je registrovan kod Općinskog suda u Zenici, pod brojem 043-0-Reg-15-000979 od 20.10.2015.

Institut je upisan u registar obveznika direktnih poreza pod ID brojem 4218900490003, od 26.10.2015.godine, a u registar obveznika indirektnih poreza nije registrovan, na osnovu Rješenja br. 04/1-17-1-UPJR/1-7035-1/15 od 04.12.2015. godine, po kojem je odbijen zahtjev Instituta za registraciju i upis u Jedinostveni registar obveznika indirektnih poreza.

Rješenjem Federalnog ministarstva zdravstva broj 06-37-6642/15 od 03.11.2015. godine izvršena je promjena titulara sa JU Zavod za javno zdravstvo na JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane, i na taj način je potvrđeno ovlaštenje za obavljanje djelatnosti preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije, koja uključuje upotrebu otrova iz II i III grupe, dok je obim ovlaštenja utvrđen Rješenjem Federalnog ministarstva zdravstva broj 03-37-2837-3/15 od 03.06.2015.godine. Promjenom sjedišta skladišta za DDD Rješenjem Federalnog ministarstva zdravstva broj 03-37-6422-3/17 od 29.11.2017.godine odobreno je obavljanje djelatnosti preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije, koja uključuje upotrebu otrova iz II i III grupe, ostaju na snazi.

1.4. RAČUNOVODSTVENE POLITIKE

Svi finansijski izvještaji JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica za obračunski period od 01.01. do 31.12.2018. godine u potpunosti su urađeni u skladu sa Zakonom o računovodstvu i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI) i tumačenjima Međunarodnog odbora za računovodstvene standarde (IASB).

Finansijski izvještaji Instituta sačinjeni su po načelu historijskog troška. Računovodstvene politike dosljedno su primjenjivane u svim periodima predstavljenim u ovim finansijskim izvještajima i u skladu su sa računovodstvenim politikama korištenim u prethodnoj godini.

JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane primjenu računovodstvenih politika definisao je i internim Pravilnicima, usvojenim od starne Upravnog odbora Instituta.

2. ORGANIZACIONA STRUKTURA

Sve navedene poslove Institut obavlja preko svojih organizacionih jedinica koje su uređene Statutom Zavoda i Pravilnikom o radu sa unutrašnjom organizacijom i sistematizacijom poslova i to:

3. LJUDSKI RESURSI

Najvažniji resurs Instituta su svakako njegovi uposlenici. Ukupan broj zaposlenih u Zavodu sa 31.12.2018. godine je bio 118, od čega je 4 pripravnika, tako da je broj radnika 114.

Kvalifikaciona struktura zaposlenih na dan 31.12.2018. godine. sa usporedbom na

prethodnu godinu.

Radnici prema stručnoj spremi	Broj na dan 31.12.2017.	Broj na dan 31.12.2018.
NK radnici	7	8
KV radnici	1	1
SSS Nezdravstveni radnici	6	6
SSS Zdravstveni radnici i zdravstveni saradnici	15	15
VŠ Nezdravstveni radnici	1	1
VŠ Zdravstveni radnici i zdravstveni saradnici	33	33
VSS Nezdravstveni radnici	8	6
VSS Zdravstveni radnici i zdravstveni saradnici	13	22
Doktori medicine	14	15
Doktor veterine	6	7
Ukupno zaposleni	104	114
Pripravnici	8	4
Ukupno angažovani	112	118

Inače je broj zaposlenih tokom 2018. godine, na bazi sati rada bila 112 (uključujući i pripravnike). Razlika između ovog broja i onog na dan 31.12. je u tome što nisu svi radnici (posebno se odnosi na pripravnike) bili angažovani cijelu godinu, a dio zaposlenih je bio na porodiljskom odsustvu.

Od ukupnog broja zaposlenih (bez pripravnika) 73,6% zaposlenih ima univerzitetsko obrazovanje, 19,2% su doktori medicine i veterine, a 9,6% su doktori nauka ili magistri nauka.

4. USLUGE

Kako se može vidjeti u poglavlju «1.2. Djelatnost Instituta», Institut pruža dosta širok dijapazon usluga.

Dio tih usluga se pruža na osnovu ugovora sa Zavodom zdravstvenog osiguranja (javnozdravstvena djelatnost) koja je od interesa za osigurana liza Zavoda zdravstvenog osiguranja ZDK, samog Zavoda kao institucije (naravno u funkciji osiguranih lica). Dio ovih usluga se finansira sredstvima budžeta ZDK putem ministarstva zdravstva i ministarstva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo.

Poseban dio djelatnosti čini provođenje preventivno-promotivnih aktivnosti u školama na području Kantona (Školska higijena): antropometrijska mjerenja učenika sa ciljem praćenja rasta i razvoja školske djece; provođenje skrininga za rano otkrivanje poremećaja vida, sluha, deformiteta kičme i stopala; ispitivanje prehrambenih navika školske djece; širok dijapazon aktivnosti koje imaju za cilj uticaj na razvoj zdravih stilova života (ishrana, fizičke aktivnosti, izbjegavanje konzumiranja duhana, alkohola i narkotika); aktivnosti koje poboljšavaju sigurnost djece u školama (poseban nadzor nad zdravstvenom ispravnošću hrane u objektima čije prehrambene proizvode konzumiraju školska djeca i omladina tokom boravka u školi, obuka iz prve pomoći za učenike i nastavno i drugo osoblje u školama,

aktivnosti na prevenciji vršnjačkog nasilja, podizanje svijesti o rizicima virtualne stvarnosti-interneta); podizanje svijesti, znanja i stavova učenika i nastavnog osoblja o pojedinim bolestima koja su prisutna u školskoj populaciji (dijabetes, epilepsija, Downov sindrom...)

Dio aktivnosti iz djelokruga veterinarstva finansira se iz budžeta ZDK putem ministarstva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo i u toku 2018. godine su obuhvatale: Kontrola i praćenje zoonoza na području ZDK, Razvoj pčelarstva u ZDK, Javno-zdravstveni aspekt klanja životinja u domaćinstvu, Suzbijanje ambrozije na ZDK.

Pregled pojedinih grupa usluga:

NAZIV USLUGE	Realizovano 2016	Realizovano 2017	Planirano 2018	Realizovano 2018	Index 2018/2017
Projekti koje finansira Budžet Kantona (Vrijednost u 000 KM)	133	162	262	265	164%
Projekti koje finansira Fond zdravstvenog osiguranja (Vrijednost u 000 KM)	2.008	2.202	2.306	2.446	111%

Aktivnosti Epidemiološke ambulante	Realizovano 2016	Realizovano 2017	Planirano 2018	Realizovano 2018	Index 2018/2017
Epidemiološki nadzor nad putnicima u tropske krajeve	446	288	320	444	154%
Antirabična zaštita	352	122	100	115	94%

Usluge Sanitarnog nadzora nad zaposlenima	Realizovano 2016	Realizovano 2017	Planirano 2018	Realizovano 2018	Index 2018/2017
Sanitarni pregledi	8.682	9.455	10.000	11.347	120%
Bakteriološki pregled briseva guše i nosa	21.045	14.118	15.000	26.667	189%
Bakteriološki pregledi stolice na parazite	4.970	2.320	2.500	4.931	213%
Koprokultura na kiconoštvo	6.127	3.382	3.500	5.525	163%
Obuka iz sanitarnog minimuma	1.156	1.116	1.200	1.791	160%

Usluge veterinarskih laboratorija	Realizovano 2016	Realizovano 2017	Planirano 2018	Realizovano 2018	Index 2018/2017
Serološke, bakteriološke i parazitološke analize			2.000	2.726	136%

Usluge Kontrole zdravstvene ispravnosti životnih namirnica	Realizovano 2016	Realizovano 2017	Planirano 2018	Realizovano 2018	Index 2018/2017
Mikrobiološka analiza hrane	5.906	6.815	7.200	6.600	97%
Fizikohemijska analiza hrane	162	159	250	523	329%
Mikrobiološka analiza vode	1.675	1.850	2.000	2.806	152%
Fizikohemijska analiza vode	671	752	850	1803	240%
Mikrobiološka analiza briseva	5.087	4.104	4.500	5.257	128%

Usluge DDD	Realizovano 2016	Realizovano 2017	Planirano 2018	Realizovano 2018	Index 2018/2017
Dezinfekcija, dezinfekcija (obuhvat u 000 m ²)	729	848	900	1164	137%
Deratizacija (obuhvat u 000 m ²)*	7.220	7.035	7.000	721	10%

- Značajno smanjenje površina obuhvaćenih uslugama deratizacije je posljedica promjene uslova poslovanja. Kako Institut nije provodio sistematsku deratizaciju na javnim površinama na području cijelog kantona (kao ranijih godina), dijelom i iz razloga što tender za usluge sistematske deratizacije za objekte i površine iz nadležnosti Kantona. Najveći dio površina (koje je deratizacijom Institut obuhvatao ranijih godina) podrazumijeva obale rijeka, javne zelene površine, groblja i slične javne površine koje pripadaju javnim objektima. Ono što je za poslovanje Instituta značajno jeste da je, i pored značajnog smanjenja obuhvata površina, pa i značajnog smanjenja prihoda po osnovu sistematske deratizacije (skoro duplo manje nego prethodne godine), finansijski efekti ove ativnosti su približno na nivou prethodne godine. Manji angažman na sistematskoj deratizaciji je omogućio znatno veći angažman na poslovima dezinfekcije i dezinfekcije, koji je povećan za 37%.

Obzirom na veoma širok asortiman usluga, koje finansira Budžet Kantona i Zavod zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona, ove aktivnosti su izražene kvantitativno. Stoga su ove djelatnosti prikazane po vrijednosti pruženih usluga (u 000 KM).

U okviru poslova koji se finansiraju sredstvima Zavoda zdravstvenog osiguranja i budžeta Kantona preko Ministarstva zdravstva i Ministarstva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo realizovane su sljedeće aktivnosti

Aktivnosti promocije zdravlja kroz kampanje koje su rađene prema sljedećem rasporedu:

JANUAR

28.01.2018. - 03.02.2018. - Evropska sedmica prevencije karcinoma grlića maternice

FEBRUAR

Kampanja „Kupi markicu, ne plaćaj participaciju“

MART

03.03. – Svjetski dan uha i sluha

20.03. – Svjetski dan oralnog zdravlja

22.03. – Svjetski dan voda

APRIL

07.04. – Svjetski dan zdravlja

29.04. – Svjetski dan veterinara

Evropska sedmica imunizacije (zadnja sedmica u mjesecu aprilu)

MAJ

15.05. – Dan borbe protiv malignih melanoma kože

31.05. – Svjetski dan bez duhanskog dima

JUNI

05.06. – Svjetski dan zaštite okoliša

Projekat besplatne mamografije

JULI

/

AVGUST

01.-07.08. – Svjetska sedmica dojenja

SEPTEMBAR

Svjetski dan prve pomoći (druga subota u mjesecu septembru)

16.09. – Svjetski dan zaštite ozonskog omotača

OKTOBAR

Svjetski dan borbe protiv raka dojke

13.10. - Svjetski dan vida (drugi četvrtak u mjesecu oktobru)

15.10. – Svjetski dan čistih ruku

16.10. – Svjetski dan hrane

NOVEMBAR

03.11. – Svjetski dan Jednog zdravlja

14.11. – Svjetski dan borbe protiv dijabetesa

19.11. – Svjetski dan hornične opstruktivne plućne bolesti

20.11. – Svjetski dan djeteta

DECEMBAR

Dan borbe protiv bjesnoće

- Na web stranici www.inz.ba objavljeno je 143 članka-vijesti, što je gotovo dvostruko više u odnosu na godinu ranije
- U medije poslano ili urađeno više od 200 medijskih tekstova, saopćenja, objava, dokumenata (informacije o stanju, preporuke građanima po pojedinim rizicima, saopštenja)
- Na FB stranici postavljeno 144 videa, koji pojedinačno, svaki za sebe, imaju od nekoliko stotina do 37.000 pregleda
- Naše kampanje su podržali Jelena Tomašević, Senad Hadžifejzović, Sabina Sidro, Tarik Filipović, Amra Džeko, Zoran Kesić, Marija Omaljev, Sergej Četković, te bend Divanhana
- Institut je kao glavni partner uključeni u međuentitetski projekt "Čista rijeka Bosna"
- Ostvarena je vrlo uspješna saradnja sa kolegama iz Tuzlanskog i Unsko-sanskog kantona
- Provedena je inovativna kampanja "21 dan do zdravih navika"
- Seminari, okrugli stolovi, radionice..
- Aktivnost u Dijabetes kampu, na Dječijem film festivalu, na Summer festu

U okviru aktivnosti **stručne podrške radu Zavodu zdravstvenog osiguranja** Institutovi stručnjaci su učestvovali u finaliziranju obračuna sredstava za ugovaranje zdravstvene zaštite za 2017. godinu sa izradom elemenata ugovora između Zavoda zdravstvenog osiguranja ZDK i zdravstvenih ustanova na ZDK. Urađen je obračun za 2018. godinu, kao i elementi ugovora između Zavoda zdravstvenog osiguranja ZDK i zdravstvenih ustanova na ZDK za 2018. godinu. Dodatno je urađen obračun za rebalans, kao i elementi ugovora između Zavoda zdravstvenog osiguranja ZDK i zdravstvenih ustanova na ZDK po osnovu rebalansa finansijskog plana Zavoda zdravstvenog osiguranja ZDK.

Stručnjaci Instituta su, zajedno sa stručnjacima Zavoda zdravstvenog osiguranja učestvovali u definisanju indikatora za nagradno plaćanje timova porodične medicine, te na evaluaciji pokazatelja rada timova porodične medicine. U okviru ovoga urađena je analiza pokazatelja rada skoro 200 timova porodične medicine u svim domovima zdravlja.

Skrininzi

Institut je tokom 2018. godine kontinuirano pratio realizaciju skrininga za rano otkrivanje raka grlića maternice. Tokom 2018 na području Kantona urađeno 13.188 Papa pregleda.

Na osnovu smjernica Studije izvodljivosti za uvođenje skrininga za rano otkrivanje raka dojke (koju je uradio Institut), sredinom 2018. godine započet je i skrining mamografije za rano otkrivanje raka dojke u kojem je Institut proveo opsežnu medijsku kampanju senzibilizacije žena ciljane dobi da se jave na mamografske preglede. Institut u ovom skriningu, pored uloge medijske promocije skrininga, ima i

ulogu obrade svih urađenih nalaza. Od početka u junu 2018. do kraja godine urađeno je preko 4.000 mamografskih pregleda.

Pored ova dva skrininga nastavilo se sa realizacijom skrininga za rano otkrivanje malignih oboljenja kože kroz dermatološke preglede koji su obavljani tokom maja i oktobra. Ukupno je pregledano 289 pacijenata i ukupno je identifikovano 35 patoloških stanja koja zahtijevaju dalje liječenje.

Nadzor nad akutnim zaraznim bolestima i protivepidemijski rad

U toku godine u Zavod je pristiglo i obrađeno 2.155 pojedinačnih prijava zaraznih bolesti, 360 zbirnih prijava i 642 zbirnih prijava varicela, 624 izvještaja o vakcina-preventabilnim bolestima, 624 nultih prijava morbila.

U Federalni zavod za javno zdravstvo prosljedili smo 287 izvještaja (sedmični, mjesečni po oboljenjima i dobnim skupinama, o vakcinopreventabilnim zaraznim bolestima, sedmični izvještaji o kretanju gripe, tromjesečni i polugodišnji izvještaj po oboljenjima, općinama, mjesecima i dobnim skupinama). Ostalim relevantnim faktorima (Kantonalni zavodi u Federaciji, Kantonalna bolnica Zenica, domovima zdravlja na Kantonu, Civilnoj zaštiti) poslali smo 363 izvještaja.

Naši izvještaji sadrže oko 19.000 informacija vezanih za obolijevanje od zaraznih bolesti (po vrstama oboljenja, po mjesecima, po općinama, po dobnim skupinama, imunizacionom statusu itd.).

U okviru ovog programa vršimo stalni nadzor nad higijensko-sanitarnim prilikama u zdravstvenim ustanovama i prevenciji intrahospitalnih infekcija, saradjujemo sa Komisijom za intrahospitalne infekcije pri zdravstvenim ustanovama i pružamo im stručnu pomoć.

Prema epidemiološkim i kliničkim indikacijama u 2018. smo dali 1.034 doza različitih vakcina, a za 444 osobe smo izdali međunarodni karton o vakcinaciji. Sve osobe su prije vakcinacije pregledane od strane ljekara.

-Praćenje epidemije trovanja hranom u Visokom i protivepidemijskih mjera kod pojave meningokokne sepse u Kaknju, Tešnju, Visokom i Zenici.

-Praćenje oboljenja koja se prenose krvlju – izvještaji sa transfuziologije (obrada 24 izvještaja).

-Sedmično se prisustvuje stručnom sastanku na Infektivnom odjelu KB Zenica (52 sastanka).

U sklopu aktivnog epidemiološkog nadzora nad gripom, dostavljeno je i 64 ARI/ILI izvještaja sa 1.632 podatka.

U sezoni 2017/18.g. uspostavljen je sentinel nadzor nad gripom i to SARI sentinel sajt u KB Zenica i ILI sentinel sajt u Domu zdravlja Zenica. Tokom perioda nadzora (od 40. sedmice prethodne do 20. sedmice tekuće godine), radi se koordinacija aktivnosti i izvještavanje.

Formirana je baza podataka za SARI sentinel slučajeve (KB Zenica) sa više od 845 podataka.

Aktivni nadzor nad gripom je provodjen i na ILI sentinel mjestu u Domu zdravlja Zenica. Sve aktivnosti su rukovođene iz Službe za epidemiologiju. Sa ovog sentinel mjesta je u ovoj godini zaprimljeno i prosljeđeno FZZJZ 485 izvještaja, a u UKC Sarajevo je dostavljeno 5 uzoraka ILI pacijenata na utvrđivanje virusa gripa.

U sklopu praćenja zaraznih bolesti koje se mogu povezati sa hranom, Agenciji za sigurnost hrane FBiH u Mostar je dostavljeno 52 izvještaja.

U svrhu praćenja rade se grafički prikazi-tabele i grafikoni po epidemiološkim parametrima.

Urađen izvještaj o epidemiološkoj situaciji na području Kantona u 2017. godini.

Formirana je baza podataka za intrahospitalne infekcije u koju je uneseno 209 prijave sa 5.750 podataka.

Formirana je i baza podataka za zoonoze u koju je do sada uneseno ukupno 344 prijave (i retrogradni unos) sa oko 18.697 podataka.

Napisan prijedlog za stručno-metodološko uputstvo za postupanje u slučaju

Nadzor nad obaveznom imunizacijom

U sklopu nadzora nad Programom obavezne imunizacije, radi se obrada i analiza podataka i izvještaja dobijenih iz svih općina Kantona, te izvještavanje Federalnog zavoda za javno zdravstvo. U tu svrhu uradi se:

- izrada Izvještaja o izvršenoj imunizaciji u 2017. godini
- kontrola općinskih Planova imunizacije za 2018. godinu, sa korekcijama i dostavljanje korigovanih i ovjerenih Planova – 13
- izdavanje naloga za preuzimanje vakcina po općinama-249
- Kontrola općinskih izvještaja o izvršenoj imunizaciji-144
- Kontrola izvještaja iz porodilišta-60
- Izrada mjesečnih izvještaja o izvršenoj imunizaciji na području Kantona-312
- Izrada kvartalnih i polugodišnjih izvještaja o izvršenoj imunizaciji za područje Kantona-104
- Kontrola općinskih izvještaja o potrošnji vakcina-144
- Izrada mjesečnih izvještaja o potrošnji vakcina za područje Kantona-156
- Izrada mjesečnih izvještaja za porodilišta-12
- Izrada kvartalnih i polugodišnjih izvještaja za porodilišta-4
- Izvještaj o potrebama i izdavanju vakcina-12
- Izrada izvještaja o tromjesečnim potrebama u vakcinama za Kanton-4
- Izvještaj o stanju i količinama vakcina u kantonalnom magacinu i općinama-36
- Stanje vakcina sa i bez rastvarača u magacinu -9 tabela
- Izdavanje vakcina po općinama-14 tabela

Dakle, u 2018. godini zaprimljeno je i obrađeno 373 izvještaja iz općina Kantona, a u Federalni zavod za javno zdravstvo je dostavljeno 615 različitih izvještaja iz Programa obavezne imunizacije.

- Praćenje i analiza pokrivenosti Obaveznim programom imunizacije, primjedbe
- Praćenje vakcinopreventabilnih oboljenja i postvakcinalnih reakcija i komplikacija, dostava dokumentacije Komisiji i odgovora nadležnim pedijatrima.

Nadzor nad hladnim lancem

Kontrola „hladnog lanca“ se provodi svakodnevno, najmanje 2 puta dnevno.

U sklopu praćenja temperaturnog režima u 2018. godini, izvršeno je 3.284 očitavanja i bilježenja temperatura u hladnoj sobi, frižiderima i prostorijama. Svi podaci su ubilježeni u predviđenu dokumentaciju.

Skladištenje i izdavanje vakcina za provođenje Programa obavezne imunizacije

Za isti period, iz FZZJZ je u kantonalni magacin zaprimljeno 52.708 doza vakcina (u 4 pošiljke), a izdato za domove zdravlja na Kantona ukupno 49.274 doza vakcina (108 izdavanja vakcina za domove zdravlja).

Stručni nadzor nad ovim poslovima, provodi JU Apoteka «Zdravlje» Zenica, a u skladu sa važećim federalnim Pravilnikom.

Vakcinacija prema indikacijama

U epidemiološkoj ambulanti se provodi vakcinacija prema epidemiološkim indikacijama: antirabična profilaksa, vakcinacija putnika u međunarodnom saobraćaju, vakcinacija prema kliničkim indikacijama, vakcinacija OS BiH.

Prema epidemiološkim i kliničkim indikacijama u 2018. smo dali 1.034 doza različitih vakcina, a za 444 osobe smo izdali međunarodni karton o vakcinaciji. Sve osobe su prije vakcinacije pregledane od strane ljekara epidemiologa.

U ambulantu se prijavilo, pregledano i obrađeno 115 osoba koje su povrijeđene od strane životinja: od pasa lualica 74, pasa u vlasništvu 32 i mačke 9.

Antirabična zaštita je indicirana za 31 povrijeđena lica i utrošeno je 111 doza vakcine protiv rabijesa.

Vakcinacija se provodi prema važećem protokolu i proceduri za izdavanje naloga za desetodnevni nadzor nad životinjama u vlasništvu.

Izrada izvještaja i plana potreba u vakcinama 10.

Nabavka vakcina za potrebe ambulante je bila otežana zbog zakonskih procedura.

Formirana je baza podataka za antirabičnu profilaksu u koju je uneseno preko 1716 slučajeva (retroaktivno) sa više od 25.000 podataka.

Registar malignih neoplazmi

Zaprimljeno je i u Registar malignih neoplazmi uneseno 1.043 prijave malignih oboljenja i 765 Prijava smrti od maligne neoplazme (C-liste). Pri tom je uneseno preko 12.000 podataka a izvještaj se šalje mjesečno Federalnom zavodu za javno zdravstvo elektronski (12).

Nadzor nad TBC (NTP projekat)

Iz NTP jedinica Kantona primljeno je 100 prijave novih slučajeva TBC-a i 98 odjava oboljenja.

Podaci iz obrazaca se uvode u Registar a mjesečni i tromjesečni izvještaji se dostavljaju koordinatoru NTP projekta i Federalnom zavodu za javno zdravstvo-ukupno 46 izvještaja.

Praćenje kvaliteta i zdravstvene bezbjednosti kolektivne ishrane hospitaliziranih pacijenata u bolnicama na području kantona

Ovaj program se provodi u Kantonalnoj bolnici Zenica i Općoj bolnici Tešanj. Uspostavljena je metodika rada, dinamika uzimanja uzoraka, izvršioци, način dostave i obrade uzoraka. Uzorci su se uzimali 4 puta mjesečno, i u 2018. godini je analizirano 96 uzoraka cjelodnevne ishrane bolesnika prema grupama oboljenja od kojih se liječe bolesnici na fiziko-hemijsku analizu i 96 uzoraka hrane na bakteriološku analizu.

Nadzor nad higijenskom ispravnošću vode za piće u školskim objektima na području Zeničko-dobojskog kantona

U toku 2018. godine u cilju realizacije ovoga programa uspostavljena je metodika rada, dinamika uzimanja uzoraka, izvršioци, način dostave i obrade uzoraka. Uzeto je 446 uzoraka vode na mikrobiološku analizu i 446 uzoraka vode na fiziko-hemijsku analizu.

Praćenje zdravstvene bezbjednosti opskrbe vodom za piće iz lokalnih vodnih objektima na području Zeničko-dobojsko kantona

U toku 2018. godine u cilju realizacije ovoga programa uspostavljena je metodika rada, dinamika uzimanja uzoraka, izvršioци, način dostave i obrade uzoraka. Uzeto je 582 uzoraka vode na mikrobiološku analizu i 582 uzoraka vode na fiziko-hemijsku analizu.

Praćenje sanitarno-higijenskog stanja na području Kantona

Program praćenja sanitarno-higijenskog stanja na području Kantona je obuhvatio izučavanje, obradu i analizu podataka kako slijedi:

Prikupljanje, obrada i analiza sanitarno-higijenskih pokazatelja za gradsko naselje:

- Nadzor nad zdravstvenom ispravnošću: namirnica, vode, sanitacije i higijene usluživanja,
- Opskrba vodom za piće,
- Higijenske karakteristike gradskih naselja i tehnički uslovi za održavanje čistoće u naselju,
 - a. tehnička i kadrovska osposobljenost komunalnih preduzeća,
 - b. opće sanitarno-higijensko stanje gradskog naselja,
 - c. uklanjanje tečnih i čvrstih otpadnih materija i stanje gradskih deponija smeća,

Vršili smo posjete općinama, domovima zdravlja, javno komunalnim preduzećima, te izlazili na teren i dokumentovali stanje divljih deponija, gradskih deponija, kao i stanje lokalnih vodnih objekata, i gradskih vodovoda.

Održali nekoliko sastanaka sa predstavnicima lokalne vlasti, sa inspektorima. Izvršili nadzor rada javni komunalni preduzeća u cjelom Kantonu. Izradili nove kartone vodnih objekata, i edukovali osoblje HES službi.

Izvršili nadzor nad regionalnom deponijom Mošćanica. Fotografisali veliki broj divljih deponija, koje uopšte nisu evidentirane ni u jednoj instituciji.

Praćenje i analiza zdravstvenog stanja stanovništva i funkcionisanja zdravstva

- prikupljanje i obrada analitičko-dokumentacione osnove za izradu izvještaja o zdravstvenom stanju stanovništva i funkcionisanju zdravstva
- izrada analize o zdravstvenom stanju stanovništva, organizaciji i radu zdravstva i sanitarno-higijenskom stanju sa prijedlogom odgovarajućih mjera
- grafička priprema, štampanje i distribucija dokumenta "Izveštaj o zdravstvenom stanju stanovništva i funkcionisanju zdravstva na području Zeničko-dobojskog kantona u 2017. godini" u 300 primjeraka.

Prikupljanje i obrada zdravstveno-statističkih podataka i statistička istraživanja u zdravstvu

- Prikupljanje i obrada 15 periodičnih izvještajnih obrazaca (od čega 13 izvještajnih obrazaca svaka tri mjeseca, a 2 izvještajna obrasca 1 puta godišnje). Ovo podrazumijeva prijem oko 600 izvještajnih obrazaca na blizu 1300 stranica sa preko 200.000 podataka.
- Dostavljanje izvještaja u Federalni zavod za javno zdravstvo četiri puta godišnje. (Ovo podrazumijeva dostavljanje ukupno 54 izvještajna obrasca na oko 250 stranica sa oko 65.000 podataka)
- Kontinuirano prikupljanje i obrada 3 individualna izvještajnih obrazaca. (Planiramo obradu oko 320.000 individualnih izvještajnih obrazaca).

- Prilagodba izvještajnih podataka za potrebe Fonda zdravstvenog osiguranja (za Izvještaj o materijalno-finansijskom poslovanju zdravstvenih ustanova) 2 puta godišnje.
- Pružanje stručno-metodološke pomoći zdravstvenim organizacijama u poslovima vođenja medicinske dokumentacije i statističkih izvještaja
- Učešće u obradi obrazaca prijave smrti (DEM-2) u saradnji sa službom Zavoda za Statistiku.
- Izrada aplikativnog softvera za obradu statističkih podataka

Obzirom da je objavljen novi Pravilnik koji reguliše statističko izvještavanje, Institut je organizovao opsežnu edukaciju osoblja svih zdravstvenih ustanova na Kantonu, u primjeni novog Pravilnika.

Kontrola i praćenje zoonoza na području ZDK

U okviru aktivnosti ovog projekta formiran je Funkcionalni centar za One Health/ Jedno zdravlje u Institutu za zdravlje i sigurnost hrane Zenica.

Štampana edukativna brošura o aktuelnim zoonozama je izrađena, koju možete i izvršena je distribucija materijala putem interneta.

Ostavrena značajna saradnja sa veterinarskim stanicama pružajući po prvi put uluge laboratorijske dijagnostike zaraznih i parazitarnih bolesti koje su predviđene monitoringom. Sve laboratorijske pretrage su rađene akreditovanim metodama po ISO standardu.

Saradnja sa veterinarskim stanicama je unaprijeđena i kroz organizovanje i obilježavanje svjetskog dana veterinarara.

Centar za jedno zdravlje unutar Instituta postao je prepoznatljiv kao multidisciplinarni tim stručnjaka koji imaju zadatak da u narednom periodu prati pojavu i kretanje zoonoza, bolesti prenosivih hranom i vodom, krizne situacije i pojave epidemija, sigurnost hrane, antimikrobnu rezistenciju i procjenu rizika.

Zaposlenici Instituta su išli na edukacije u Zagreb na Hrvatski Veterinarski Institut, kako bi se usavršili i stekli bolje kompetencije u dijagnostici Bruceloze, Sallmonele, Campylobacteria,

Centar za jedno zdravlje je organizovao stručni skup ONE HEALTH

Dijagnostičke laboratorije, Službe za epizootiologiju, nakon ispunjava uslova u pogledu opreme i edukacije kadra dobile su Certifikat o akreditaciji i ovlaštenje za učešće u Monitoringu zaraznih bolesti domaćih životinja na prostoru Federacije BiH.

U ovim laboratorijama obrađeno je 2300 uzorka različitih matriksa ispitivanih životinja

- Serološke pretrage krvi životinja na prisustvo antitijela protiv *Brucella melitensis*, *abortus*, *suis* i ELG: uređeno je ukupno 2173 uzorka, sa 25 pozitivnih slučajeva na brucelozu, što je i službenim konfirmacijskim testom bilo potvrđeno u referentnoj laboratoriji Veterinarskog fakulteta u Sarajevu.
- Bakterioloških pretraga: 36
- Parazitoloških pretraga: 11
- Naučno istraživačkih projekat realizovan sa mesnom industrijom BROVIS Visoko: *Campylobycter* spp.: 70 i *Salmonella* spp.: 10
- Međulaboratorijskih ispitivanja uzoraka na prisustvo antitijela protiv *Brucella melitensis*, *abortus*, *suis*:
 - a) ALPHA scientific VETQAS London: 10 uzoraka (tačnost ispitivanja 100% 10/10)
- Međulaboratorijskih ispitivanja uzoraka na prisustvo bakterija iz roda Salmonela iz uzorka fecesa, prostirke, prašine:

- a) ALPHA scientific VETQAS London: 5 uzoraka (tačnost ispitivanja 100% 5/5)

Razvoj pčelarstva u ZDK

Ostvarena je saradnja sa pčelarskim Savezom u Zeničko-dobojskom kantonu i u pripremi je protokol o saradnji za narednu godinu.

Saradnja sa veterinarskim stanicama Zeničko-dobojskog kantona ostvarena te su stanice obavještene da će INZ biti u mogućnosti da radi sve dijagnostičke pretrage za bolesti i patologiju pčela tako da stanice mogu dostaviti sumnjive uzorke slati na dijagnostičku pretragu.

Obavljena je edukacija za doktore veterine iz veterinarskih stanica

Obavljena je edukacija za pčelare u ZDK

Urađene su analize meda po pitanju kvaliteta i po pitanju patvorenja

U okviru kapitalnog ulaganja i projekta ISO 17025 izvršeno osposobljavanje je laboratorija za bolesti i patologiju pčela, a u okviru projekta Razvoj pčelarstva izvršena je edukacija osoblja za rad laboratorija za bolesti pčela. Edukacija je izvršena na Veterinarskom fakultetu u Sarajevu, te na Hrvatskom veterinarskom institutu u Zagrebu. Upućen je i zahtjev Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva za ovlašćivanje laboratorija za patologiju i bolesti pčela, za šta očekujemo pozitivan odgovor, što će nam omogućiti da već u proljeće budemo u mogućnosti pčelarima na Kantonu pružimo potrebne usluge ovog laboratorija.

Javno-zdravstveni aspekt klanja životinja u domaćinstvu

Realizacija Projekta je provedena u tri tematske cjeline:

1. Klanje domaćih životinja u domaćinstvu za vlastite potrebe (pastrva, svinjokolj)
2. Vjerska ili obredna klanja (kurban, košer)
3. Specifičnosti načina dobijanja mesa od lovne divljači

Putem web stranice inz.ba su promovisani materijali koji su štampani i distribuirani. U okviru ovih promotivno-edukativnih materijala obrađene su tematske cjeline: Instrukcija za Kurban klanje; Instrukcija za Svinjokolj; Instrukcija za lovce

Posjetili smo i dali savjete i upute primaocima donacija kurbanskog mesa (bolnice, javne kuhinje, druge institucije) u vezi prijema, skladištenja i postupanja sa kurbanskim mesom. Posjećeni su i svi medžlisi na nivou kantona (Muftijstvo Zeničko i Muftijstvo Sarajevsko), te dogovorene aktivnosti u narednom periodu.

Napravljen je registar institucija koje primaju donacije kurbanskog mesa radi bolje komunikacije i uvezivanja. Cilj je efikasnija saradnje, njihovo dalje osposobljavanje i edukacija o javno-zdravstvenom aspektu zdravlja životinja namijenjenih za kurban klanje, te zdravstvene ispravnosti mesa zaklanih životinja.

Organizovan je seminar za lovce u Lovačkom domu Zenica u organizaciji Savjeta lovaca na nivou ZDK.

Suzbijanje ambrozije na ZDK

Praćenje rasprostranjenosti ambrozije i njene polinacije obavljeno je na širem području ZDK

Ciljevi u implementaciji projekta, koji su adekvatno obavljeni bili su sljedeći:

- Odrediti pokrovnost ambrozije (*Ambrosia artemisiifolia* L.) na području svih općina u ZDK.
- Na kariti ZDK (po općinama) prikazana su zakorovljena područja, te utvrđene prioritete lokacije za njeno suzbijanje.
- Predložene su mogućnosti smanjenja zakorovljenosti ambrozije na području

ZDK.

- Izvršen je obilazak i prikupljeni su podatci na području ZDK.
- Na osnovu inventarizacije i markiranja površina sa ambrozijom sačinjena je karta rasprostranjenosti ambrozije na ukupnom prostoru ZDK.
- Utvrđene su analize agroekoloških uslova kao bitnog faktora za pojavu širenja ambrozije na staništima ZDK
- Obavljena je analiza dobivenih statističkih podataka sa terena ZDK
- Utvrđen je i preciziran prijedlog mjera za suzbijanje ambrozije na svim općinama (pojedinačno) ZDK.

Preventivno-promotivni rad u školama na području Kantona

Poseban dio djelatnosti čini provođenje preventivno-promotivnih aktivnosti u školama na području Kantona (**Školska higijena**): antropometrijska mjerenja učenika sa ciljem praćenja rasta i razvoja školske djece; provođenje skrininga za rano otkrivanje poremećaja vida, sluha, deformiteta kičme i stopala; ispitivanje prehrambenih navika školske djece; širok dijapazon aktivnosti koje imaju za cilj uticaj na razvoj zdravih stilova života (ishrana, fizičke aktivnosti, izbjegavanje konzumiranja duhana, alkohola i narkotika); aktivnosti koje poboljšavaju sigurnost djece u školama (poseban nadzor nad zdravstvenom ispravnosti hrane u objektima čije prehrambene proizvode konzumiraju školska djeca i omladina tokom boravka u školi, obuka iz prve pomoći za učenike i nastavno i drugo osoblje u školama, aktivnosti na prevenciji vršnjačkog nasilja, podizanje svijesti o rizicima virtualne stvarnosti-interneta); podizanje svijesti, znanja i stavova učenika i nastavnog osoblja o pojedinim bolestima koja su prisutna u školskoj populaciji (dijabetes, epilepsija, Downov sindrom...). Ova služba provodi svoje aktivnosti u 257 školskih objekata na području cijelog Kantona i opslužuje oko 45.000 učenika. Timovi ove Službe su tokom 2018. godine prešli preko 160.000 km. Ekipe Školske higijene su 154 dana bile prisutne na terenu.

Skrining za otkrivanje poremećaja lokomotornog sistema je obuhvatio 6.433 učenika osnovnih škola. Antropometrijska mjerenja su obuhvatila 725 učenika.

Pregled vida je obavljen kod 778 učenika i 41 nastavnika srednjih škola na Kantonu.

Pregled sluha je obavljen u 66 škola i pregledano je 1.600 učenika i 47 nastavnika.

Obuka iz prve pomoći je obuhvatila 216 učenika osnovnih i srednjih škola, članova sekcija prve pomoći iz 89 škola. Pored toga obuka iz prve pomoći je provedena kod 2.164 nastavnika.

Promocija oralnog zdravlja u vrtićima, kojom je obuhvaćeno oko 900 djece u 40 javnih i privatnih vrtića.

5. MEDIJSKA PROMOCIJA

Odavno već važi deviza: «što nije zabilježeno, nije se ni dogodilo». Vođeni time, a i procjenjujući značaj javnosti, posebnu pažnju smo posvetili medijskoj promociji naših aktivnosti.

Uvažavajući principe marketinga kao posebne nauke i metodologije, primijenili smo tu metodologiju, prije svega u našim zdravstveno-promotivnim kampanjama, a sa ciljem da naše poruke dopru do što većeg članova ciljane populacije, kao i da dopru na pravi način i proizvedu odgovarajući uticaj. Mi zdravstveno-promotivne kampanje ne radimo radi kampanja, nego da proizvedemo određenu promjenu u znanju stavovima, a posebno ponašanju građana. Iz tog razloga nije svejedno kako smo i kojim komunikacionim kanalima te poruke prenijeli.

Javno – zdravstvene kampanje, kao i uopće djelatnost Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica su tokom 2018. dobile značajno veći medijski prostor, doseg i efikasnost na području Kantona, ali i cijele BiH pa i šire.

Kampanje su planirane, pripremane i provođene prema unaprijed utvrđenom i odobrenom Kalendaru događaja za cijelu godinu. Međutim, drukčiji pristup na osnovu instrukcija, savjeta i koordinaciji novouspostavljenog Centra za promociju zdravlja, donijeli su fascinantne rezultate.

BITNO je naglasiti da su navedeni rezultati DIO ukupne slike, obzirom da je objektivno 20 do 30 posto rezultata, objava u medijima ostalo nepokriveno ovim izvještajem, jer mediji nemaju obavezu, niti običaj, da dostave informaciju o objavi, te da je Izvještaj koncentrisan na elektronske web medije, dok printani, kao i elektronski (radio, TV) mediji su prisutni u manjem obimu.

Tokom 2018. godine Institut je realizovao 28 vrlo uspješnih kampanja promocije zdravlja

Tokom svih 12 mjeseci su provođeni kontinuirani projekti, aktivnosti i kampanje. Na službenoj stranici Instituta (INZ.ba) objavljeno je 143 informacije, gotovo dvostruko više u odnosu na godinu ranije.

Prisutnost u medijima - U proteklom periodu intenzivirana je objava naših saopćenja, kao i praćenje direktnih objava medija sa naših događaja, kao i reemitovanje saopćenja koja im prosljedimo. Zahvaljujući novom pristupu broj objava je značajno uvećan, sa 2-3 na 40-80, a pokriveni su svi dijelovi BIH, pa i region, čime se priča i rad INZ publicira znatno dalje.

Prema nepotpunom spisku medija koji su tokom protekle godine objavljivali naše informacije je 2.343 objave samo putem internet stranica. To znači prosječno 6,4 objave svakog dana tokom godine. Svaki od ovih medija je objavio između jedne i nekoliko desetina informacija iz INZ, što je doprinjelo da se naše aktivnosti uistinu vide u svim krajevima BIH.

Tokom godine je od strane Instituta poslano ili urađeno više od 200 medijskih tekstova, saopćenja, objava, dokumenata.

Naši stručnjaci su gostovali u nizu televizijskih i radijskih emisija i to pored lokalnih medija, znatno više na medijima koji emituju na nacionalnom nivou (BHT1, FTV, Hayat, TV1, N1, BHRadio1, Federalni radio, Radio Slobodna Europa, TV Sarajevo,...

Bitno je naglasiti da svaki od ovih medija ima i svoje profile na društvenim mrežama, te se tako naše informacije dodatno distribuiraju konzumentima.

Najmanje 326 elektronskih medija je objavilo najmanje jedan članak o INZ-u. Neki od portala i medija koji su proteklih mjeseci objavili naše informacije su: NTV Hayat, portal Faktor, KLIX, Federalna novinska agencija FENA, Avaz.ba i list Dnevni avaz, portal i novina START BIH, 24sata INFO Sarajevo, RadioSarajevo.ba, Vijesti.ba i TV1 Sarajevo, N1 regionalna mreža Sarajevo, Ekskluziva.ba, Udrimuski mreža radio i web portal, NAP - Novinska agencija Patria, novine i portal Oslobođenje, portal i medij Federalne TV, Nezavisne novine i portal Banja Luka, BHRT.ba portal i televizija BIH, Akta poslovni portal Sarajevo, Fokus Sarajevo, Depo Sarajevo, Novi.ba Sarajevo, Source.ba Sarajevo, Novo vrijeme Sarajevo, Glas srpske novina i portal, SrpskaCafe Banja Luka, BanjaLuka.com, BLin Banja Luka, Prve novine Tuzla, Visocka.ba (RTV Visoko), NaseVijesti, Narod.ba, TNT portal, Kanal 6 i druge članice TNT grupacije Travnik, portal Zenicablog, Moja Hercegovina, RTV Dobo,

Prijedor24, Bijeljina.net, Vazdan.com, RTV Zenica, Radio Zenit, Informativa, Zepce.ba, Bosanski.com Tuzla, ZOS Radio Doboj Jug, Superinfo ZDK-SBK, InReformator, Radio Žepče, DijalogIN, Moja.ba, 072info, Hronika.ba Travnik, BH Index Zavidovići, Postoja.ba Žepče, InfoBrčko, RadioBrčko, Direktno.ba (SBK/ZDK), Domkulture Žepče, RTV7 Unsko-sanski kanton, Magazin Plus Visoko, LIFE Sarajevo, Domace387.info, Banjalucani.com, Jajce-online, Buka Banja Luka, KaPortal Kakanj, Visoko.co.ba, Klik Jajce, Kakanj X, Tuzlanski.ba, Bljesak.info Hercegovina, Grude.com, BNN Sarajevo, Banja Luka In, RTV Slon Tuzla, Cuvajzdravlje.ba, Cazin.net, Radio Kakanj medij i portal, Cafe.ba Sarajevo, Bug.ba Bugojno, Livno online, NKP.ba, USK info, Bihac.net, biscani.ba, Rijec.ba, Senzacija.co.ba, radio Sehara radio i portal, Vodokom.ba, Zenickivrtici.com, Pogled.ba, Vipromo Visoko, NTV.ba, TIP Tuzla, PostScriptum.ba, Vazdan.com, BIH-info, Nezavisni.ba Brčko, Prvi.tv Mostar televizija i portal, Pogled Mostar, Rama Prozor, Mostarski Mostar, Casopis.info, Zdici.info Zavidovići, KTA BIH Katolička tiskovna agencija BIH.....

Pristup i angažman na društvenim mrežama

Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica je prepoznao značaj društvenih mreža kao medija preko kojeg se uz vrlo mala ulaganja mogu postići veliki rezultati na polju javnog zdravlja.

Sve zdravstveno promotivne aktivnosti INZ-a bile su popraćene prisustvom na social-media platformama prije svega Facebook i Instagram, kao i Youtube kanal INZ.

Najviše angažmana na društvenim mrežama imali smo na najpopularnijoj društvenoj mreži, Facebooku (FB). Na FB stranici Instituta je postavljeno 144 videa, koji pojedinačno, svaki za sebe, imaju od nekoliko stotina do 37.000 pregleda. Naše video sadržaje na FB je gledalo različitih 104.100 osoba. Pratioci naše FB stranice su osobe koje prve mogu vidjeti, podijeliti ili komentirati naše sadržaje. Broj pratilaca stranice je, kontinuiranim radom, povećan sa 3.256 na početku, na 4.510 osoba. Oni, ali i druge osobe su napravili broj pojedinačnih pregleda svake vijesti na FB od 500 do 40.000, najčešće 2.000-4.000.

Tokom 2018. smo uveli novi vid komuniciranja prema javnosti. Zahvaljujući isključivo angažmanu zaposlenika stupili smo u kontakt sa nizom poznatih osoba iz svijeta estrade i javnog života, koji su bez ikakve novčane naknade ili angažmana sredstava pristali da snime video poruke za određene kampanje (PAPA test, Mamografija...) Kampanje podržali pop pjevačica Jelena Tomašević, bh. TV voditelji Senad Hadžifejzović i Sabina Sidro, glumac Tarik Filipović, manekenka Amra Džeko, srbijanski voditelj i humorista Zoran Kesić, hrvatska glumica Marija Omaljev, crnogorski pop pjevač Sergej Četković, te bh. sevdah bend Divanhana...

Kao glavni partner Institut za zdravlje i sigurnost hrane je uključen u međuentitetski projekt "Čista rijeka Bosna", koji realizuje 14 općina oba bh. entiteta, pod pokroviteljstvom Vlade Sjedinjenih Američkih Država i Agencije USAID za međunarodnu pomoć, a koji realizira dobojska Organizacija za čišći okoliš Rotor.

U 2018. smo prema javnosti komunicirali još jednim novim kanalom. Obavljene su pripreme i uspostavljen je web portal Mojezdravlje.ba, kao i stranice koje objavljuju dešavanja vezana za koncept Jedno zdravlje/One health

Nastavljeno je publiciranje akcije o prevenciji karcinoma grlića maternice, te je upozoreno na sve veći broj oboljelih od gripe, kao i potrebi vakcinisanja, edukacije i očuvanja higijene. Institut je publikovao i podatke o broju oboljelih od karcinoma u ZDK i Zenici. Predstavljene su i međunarodne aktivnosti ekipe INZ-a, tokom posjete hrvatskim gradovima Novska i Lipik, te na Vijeću evropskih regija u Rumuniji (Arad).

KLJUČNI FAKTI IZVJEŠTAJA:

- Kontinuirani projekti, aktivnosti i kampanje u cijeloj godini
- Ukupno 143 članka na INZ.ba, gotovo dvostruko više u odnosu na godinu ranije
- 2.343 objave u medijima, trostruko više od godinu ranije
- 326 medija je objavilo najmanje jedan članak o INZ, dvostruko više nego godinu ranije
- Poslano ili urađeno više od 200 medijskih tekstova, saopćenja, objava, dokumenata
- Na FB stranici postavljeno 144 videa, koji pojedinačno, svaki za sebe, imaju od nekoliko stotina do 37.000 pregleda
- Naše video sadržaje na FB je gledalo 104.100 osoba
- Fanovi na našoj FB stranici - na kraju godine 4.510, na početku 3.256.
- Pojedinačni pregledi svake vijesti na FB od 500 do 40.000, najčešće 2.000-4.000
- Kampanje podržali Jelena Tomašević, Senad Hadžifejzović, Sabina Sidro, Tarik Filipović, Amra Džeko, Zoran Kesić, Marija Omaljev, Sergej Četković, te bend Divanhana
- Uspostavljanje web portala Mojezdravlje.ba
- Uspostavljanje web stranica Jednozdravlje.ba/Onehealth.ba

Rad preko društvenih mreža se ogledao djelovanjem i objavljivanjem zdravstveno promotivnih članaka na web stranici, Facebook stranici, Instagramu, Youtube kanalu, kreiranjem eventa (događaja), plaćenim targetiranim (usmjerenim) oglašavanjem... Tako da je INZ i kroz ovaj vid djelovanja dokazao svoju inovativnost i kreativnost, da ide u korak sa savremenim trendovima i prilagođava ih službi javnog zdravlja.

Javno – zdravstvene kampanje Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica su tokom 2018. dobile značajno veći digital media prostor, doseg i učinkovitost na području Kantona, ali i cijele BiH nego li je to bio slučaj ranijih godina.

BITNO je naglasiti da su navedeni rezultati DIO ukupne slike, jer sav rad na društvenim mrežama je uistinu teško prikazati.

Facebook INSIGHTS

PERIOD	01.01.2018.-31.12.2018.
Ukupan broj postova na fb	498
REACH – UNIQUE USER	1.015.796
IMPRESSION	
LIKE FB PAGE	4.510
Video pregleda na fb	104.100
Broj kreiranih događaja na FB	9
Broj pregleda događaja	74 000

Legenda:

- Ukupan broj postova- Broj svih članaka objavljenih na facebook stranici <https://www.facebook.com/inz.ba/>
- Reach unique usser- Broj ljudi koji je učinio neku akciju na našoj stranici, to je broj pojedinačnih ljudi, znaci ljudi koji su ušli samo sa jednog uređaja. Odnosno broj različitih

zabilježenih uređaja / mobitela, racunara, tableta/ sa kojih je posjećena naša stranica , odnosno učinjena neka radnja na istoj

- REACH – REPEAT USSER – kao što i sam naziv kaže broj ljudi koji sa jednog uređaja ušli više puta, odnosno vraćali se više puta na našu stranicu i sl...
- Impression – Broj ljudi koji su vidjeli bilo koji sadržaj vezan sa našom stranicom FB, odnosno content , ili da su učinili neku radnju, ili su samo vidjeli bilo šta da je povezano sa našom stranicom.
- Like – To su Fanovi odnosno ljudi koji su kliknuli sa sviđa mi se našu stranicu.

Video analitika na Facebooku (01.01.2018. godine- 31.12.2018. godine)

Broj video materijala upload na Facebook	144
Broj pregleda	104.100
Broj minuta gledanja	41.730

Sve objave su dobro osmišljene i targetirane.

Rezime:

Sigurni smo da sažetak ovih informacija o načinu, planiranju, organizovanju, izradi, distribuciji, publiciranju, te slanju u javnost predstavlja dovoljan dokaz da je uvođenje novosti, inovativnosti, novog načina i pristupa informisanja u oblasti javnog zdravstva u proteklih osam mjeseci donio više nego dobre rezultate.

Za rad i za projekte INZ-a se danas zna širom BIH, a naši stručni tekstovi, objave, akcije i projekti dobrodošli su kako u medijskim kućama, tako i javnosti u svim krajevima BIH. Sve to je izvedeno sa značajnom pažnjom prema utrošku sredstava, optimizacijom troškova u svim segmentima, te prije i povrh svega, izuzetnim angažmanom svih zaposlenika i saradnika INZ-a u konkretnim projektima.

Evidentan je rast broja objava, pogotovo u mjesecima u kojima se provode značajne aktivnosti. Ako bismo uzeli broj objava (2.343) to u prosjeku govori o više od 6,4 objava dnevno, odnosno prosječno 195 objava mjesečno, samo u evidentiranim objavama.

Ako uzmemo u obzir da su ove objave postignute prije svega kvalitetom pomenutih događaja, naših saopćenja, te servisom i kontaktom s medija, potrebno je naglasiti da su objave, osim zdravstvenog karaktera imale i svojevrsnu PR ulogu. Uzevši u obzir da se PR objave na medijima plaćaju od 50 KM na lokalnim portalima u manjim mjestima do 500 KM na velikim portalima (Klix, Avaz) za JEDNU objavu, a da smo mi imali praktično 2.343 objava sadržaja, nije potrebno izvlačiti zaključak koji je efekat postignut!.

U narednom periodu moguće je razviti intenzivniju saradnju sa svakim od navedenim ali i drugim medijima, čime bi se dodatno uvećao broj objava, a time i prisutnost INZ u medijima i javnosti.

6. STRUČNI I NAUČNO-ISTRAŽIVAČKI RAD

Institut je u toku 2018. godine provodio i istraživačku djelatnost kroz rad stručnih istraživačkih timova. Dio istraživanja je okončan i objavljen/prezentovan, a dio je u toku tako da njihovo objavljivanje očekujemo u narednom periodu.

Naziv istraživanja ili stručnog rada	Can the place of living of elementary school students determine their health habits?
--------------------------------------	--

Učesnici u istraživanju	Gavran L, Ćerim V, Hasanica N.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Medicinski glasnik Vol 16 No 1 (EPUB – Ahead of Print in February 2019)
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Tobacco and alcohol usage as risk factors of non-communicable diseases among students of Zenica University
Učesnici u istraživanju	Mujezinović A, Čalkić L, Hasanica N, Tandir S.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Medicinski glasnik 2018; 15: 81-6 (ISSN 1840-0132)
Naziv istraživanja ili stručnog rada	The effectiveness of leaflets and posters as a health education method
Učesnici u istraživanju	Hasanica N, Hasaniza I, Ramić-Čatak A, Begagić S, Mujezinović A.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Journal of Health Sciences, ahead of print
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Dramsko-pedagoške metode kao alternativne metode u zdravstveno-odgojnom radu
Učesnici u istraživanju	Hasanica N, Begagić S.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Didaktički putokazi, ahead of print
Naziv istraživanja ili stručnog rada	O novom sestrinstvu u javnom zdravstvu
Učesnici u istraživanju	Hasanica N, Hasanica I, Mujezinović A.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Zbornik radova Četvrtog simpozijuma specijalista javno-zdravstvenih disciplina FBiH, Tuzla 2018.
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Provođenje skrininga za rano otkrivanje poremećaja lokomotornog sistema kod učenika šestih razreda u osnovnim školama u ZDK
Učesnici u istraživanju	Husković A, Hrustić N, Alajbegović-Jerković M, Zukić A, Softić L, Hasanica N, Tanović E.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Zbornik radova Četvrtog simpozijuma specijalista javno-zdravstvenih disciplina FBiH, Tuzla 2018.
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Način ishrane školske djece u školama kao javno-zdravstveni problem
Učesnici u istraživanju	Terzić E, Hasanica N, Begagić S.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Zbornik radova Četvrtog simpozijuma specijalista javno-zdravstvenih disciplina FBiH, Tuzla 2018.
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Utjecaj socio-ekonomskih faktora na stilove života i kvalitet zdravlja učenika osmog i devetog razreda osnovne škole
Učesnici u istraživanju	Mehić-Durmić K, Sivić S.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Zbornik radova Četvrtog simpozijuma specijalista javno-zdravstvenih disciplina FBiH, Tuzla 2018.
Naziv istraživanja ili stručnog rada	GPDR i zaštita ličnih podataka u elektronskoj obradi u zdravstvu
Učesnici u istraživanju	Begagić S, Ahmetpahić H.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Zbornik radova Četvrtog simpozijuma specijalista javno-zdravstvenih disciplina FBiH, Tuzla 2018.
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Stavovi zdravstvenih radnika o sestriškom obrazovanju
Učesnici u istraživanju	Hasanica N, Hasanica I, Mujezinović A, Jašarević E.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Zbornik sažetaka Drugog simpozijuma medicinskih sestara i tehničara Komore medicinskih sestara/tehničara Zeničko-dobojskog kantona „Sestrinstvo – poziv, motivacija, posljedice za struku“ sa međunarodnim učešćem, Zenica 2018. (ISSN 2566-4468)

Naziv istraživanja ili stručnog rada	Faktori rizika za nastanak hroničnih nezaraznih bolesti – izazov sestrinske profesije
Učesnici u istraživanju	Mujezinović A, Hasanica N, Galijašević K,
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Zbornik sažetaka Drugog simpozijuma medicinskih sestara i tehničara Komore medicinskih sestara/tehničara Zeničko-dobojskog kantona „Sestrinstvo – poziv, motivacija, posljedice za struku“sa međunarodnim učešćem, Zenica 2018. (ISSN 2566-4468)
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Edukativna pozorišna predstava kao alternativna metoda zdravstvenog odgoja
Učesnici u istraživanju	Terzić E, Hasanica N, Begagić S.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Zbornik sažetaka Drugog simpozijuma medicinskih sestara i tehničara Komore medicinskih sestara/tehničara Zeničko-dobojskog kantona „Sestrinstvo – poziv, motivacija, posljedice za struku“sa međunarodnim učešćem, Zenica 2018. (ISSN 2566-4468)
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Sestrinstvo kroz historiju
Učesnici u istraživanju	Muminagić S, Tandir S, Oruč M, Mujezinović A, Galijašević K, Hasanica N.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Zbornik sažetaka Drugog simpozijuma medicinskih sestara i tehničara Komore medicinskih sestara/tehničara Zeničko-dobojskog kantona „Sestrinstvo – poziv, motivacija, posljedice za struku“sa međunarodnim učešćem, Zenica 2018. (ISSN 2566-4468)
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Uloga informatičara u naučno-istraživačkom radu u zdravstvu
Učesnici u istraživanju	Begagić S.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Zbornik sažetaka Drugog simpozijuma medicinskih sestara i tehničara Komore medicinskih sestara/tehničara Zeničko-dobojskog kantona „Sestrinstvo – poziv, motivacija, posljedice za struku“sa međunarodnim učešćem, Zenica 2018. (ISSN 2566-4468)
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Uloga informatičara u primjeni <i>data mininga</i> u javnom zdravstvu
Učesnici u istraživanju	Begagić S.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Deveti naučno-stručni skup za informacione tehnologije ITEO 2017. sa multidisciplinarnim sekcijama iz e-obrazovanja, saobraćaja, sporta, zdravstva, ekonomije, filologije, prava, informacione bezbjednosti i primjenjene matematike, Panevropski univerzitet Apeiron, Banja Luka, 2018.
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Historijski razvoj sestrinsko-etičkih kodeksa i zakletvi
Učesnici u istraživanju	Hasanica N, Hasanica I.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Bilten Komore medicinskih sestara/tehničara Zeničko-dobojskog kantona 2018; 14: 8-10 (ISSN 2566-4611)
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Procjena efekata preventivnog skrininga vida kod školske djece dobne skupine od prvog do devetog razreda na području ZDK u periodu od 2014-2016. godine
Učesnici u istraživanju	Zatagić M.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Magistarski rad
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Vršnjačko nasilje kao oblik društveno neprihvatljivog ponašanja učenika na području ZDK
Učesnici u istraživanju	Zukić A.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Magistarski rad

Naziv istraživanja ili stručnog rada	Medicinsko-sestrinski aspekti obesitasa u korelaciji sa konstipacijom školske djece
Učesnici u istraživanju	Turkić S.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Magistarski rad
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Skrining lokomotornog sistema učenika prvog i šestog razreda u osnovnim školama u ZDK
Učesnici u istraživanju	Husković A.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Magistarski rad
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Erasmus + Staff Mobility for Teaching and Training
Učesnici u istraživanju	Hasanica N.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Hanze University of Applied Sciences, Groningen, Holandija,
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Epidemiološke karakteristike bruceloze u ZDK u periodu 2008-2017
Učesnici u istraživanju	Kozica A.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Institut
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Okolišni i zdravstveni efekti neadekvatnog zbrinjavanja animalnog otpada u ZDK (eng. Environmental and Health Effects of Inadequate Disposal of Animal Waste in Zenica-Doboj Canton)
Učesnici u istraživanju	Goletić R, Kubat S.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Zbornik radova (eng. Book of Proceedings) EMFM 2018, 8th International Symposium on Environmental and Material Flow Management EMFM 2018, 14.-16.11.2018. Zenica, BiH http://emfm.unze.ba/wp-content/uploads/2019/01/EMFM-2018-Proceedings.pdf
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Zahtjev za izdavanje okolinske dozvole za pogone i postrojenja Mesne industrije "BAJRA" d.o.o. Travnik
Učesnici u istraživanju	Goletić R, Gladan M, Haurdić B, Kubat S, Beriša-Fazlagić A.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica, maj 2018. godine
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Physicochemical and microbiological characteristics of domestic and imported honey samples collected from markets in Zenica, Bosnia and Herzegovina
Učesnici u istraživanju	Čoloman-Horić L, Ibrahimagić A, Cerić L, Kunarac M, Hasanbašić Dž, Kovač Č, Salkić A, Jonjić M, Agić A, Uzunović S
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	2 nd International Congress on Food Safety and Quality, Opatija, Croatia, 13-16 November 2018
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Quality of honey samples collected from association of beekeepers in Zenica-Doboj Canton, Bosnia and Herzegovina
Učesnici u istraživanju	Čoloman-Horić L, Ibrahimagić A, Cerić L, Kunarac M, Hasanbašić Dž, Kovač Č, Salkić A, Jonjić M, Šut A, Agić A
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	2 nd International Congress on Food Safety and Quality, Opatija, Croatia, 13-16 November 2018
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Nadzor nad uzgojima pčela i pčelinjim proizvodima u Zeničko-dobjskom kantonu.
Učesnici u istraživanju	Mr.sc. Benijamir Haurdić, Suljo Kartal dr.vet. med., Mr. sc. Senad Husejnagić, Mr. sc. Muhamed Gladan.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	3. kongres o pčelarstvu i pčelinjim proizvodima, Bihać 2018.

objavljivanja	Zbornik radova i sažetaka sa 3. kongresa
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Socijalna medicina i organizacija zdravstvene zaštite 1
Učesnici u istraživanju	Džubur-Alić A, Hrabač B. i saradnici
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Udžbenik Univerziteta u Sarajevu, Medicinski fakultet, Sarajevo, 2018, 376 st. (ISBN 978-9958-608-99-5)
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Organska proizvodnja i pčelarstvo
Učesnici u istraživanju	Mešinović E, Hodžić S, Čaušević B, Frkić A, Kotorić E.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	3. kongres o pčelarstvu i pčelinjim proizvodima, Bihać 2018. Zbornik radova i sažetaka sa 3. kongresa
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Nove informacione tehnologije u pčelarstvu
Učesnici u istraživanju	Čaušević B, Huseinagić S, Gladan M, Čaušević Š.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	3. kongres o pčelarstvu i pčelinjim proizvodima, Bihać 2018. Zbornik radova i sažetaka sa 3. kongresa
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Detection, enumeration and morphology characteristics of <i>Campylobacter</i> spp. in commercial broiler flocks and chicken meats samples originating from the same flocks
Učesnici u istraživanju	Mlačo M, Bulaja N, Spahić B, Ibrahimagić A, Uzunović S, Cerić L, Zeković F, Kunarac M, Gladan M, Dizdarević J, Kapidžić A, Fajković A, Hodžić B, Fetahagić M
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	2 nd International Congress on Food Safety and Quality, Opatija, Croatia, 13-16 November 2018
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Public health significance of immunization and epidemic occurrence of measles
Učesnici u istraživanju	Čalkić L, Skomorac M, Tandir S, Sivić S, Bajramović-Omeragić L.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Medicinski glasnik, Volume 15, Number 1, Februar 2018.
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Epidemija morbila i vakcinisanost djece u Zeničko-dobojskom kantonu
Učesnici u istraživanju	Čalkić L, Skomorac M, Bašić F.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Simpozij «Aktuelne virusne infekcije» Trebinje, 25-27.05.2018.
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Epidemiological features of human cases after rabies suspected animal bites/scratches in Zenica-Doboj Canton
Učesnici u istraživanju	Uzunović S, Skomorac M, Bašić F, Mijač-Musić I.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	IMED Vienna, 09.12.2018.
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Bruceloza kod ljudi u Zeničko-dobojskom kantonu, epidemiološki osvrt
Učesnici u istraživanju	Bašić F.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Projekat «Jačanje kapaciteta za nadzor i odgovor na avijarnu i pandemijsku influencu u BiH; Radionica «One health», Banjaluka 05.07.2018.
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Uloga Kantonalnog zavoda za javno zdravstvo u nadzoru nad gripom i rezultati u sezoni 2017/18
Učesnici u istraživanju	Bašić F.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Nadzor nad gripom u FBiH – ILI/SARI sentinel nadzor za sezonu 2018/19

7. AKREDITACIJA LABORATORIJA

Institut je u prvom polugodištu uspješno okončao proces akreditacije još tri laboratorija: Laboratorij za hemijsko ispitivanje hrane, vode i predmeta opće, kao i Laboratoriji za ispitivanje zdravlja životinja (bakteriološka, serološka ispitivanja).

Aktivnosti na stvaranju uslova za akreditaciju obuhvatale su: adaptaciju prostora, prilagođavanje laboratorijskog namještaja, nabavku nedostajuće a propisane opreme; osiguranje potrebnog kadra (prema zahtjevima standarda), obuku tog kadra; izrada i redovno vođenje vrlo složene dokumentacije; kalibraciju sve opreme, provođenje PT testiranja (proficiency testing) radi potvrđivanja stepena podudarnosti našeg testiranja sa testiranjima provedenim u referentnim laboratorijima prema listi ISO; provođenje internih audita.

Ovdje treba naglasiti da se bez akreditacije laboratorija prema standardu ISO 17025, praktično ne može raditi jer se nalazi neakreditovanih laboratorija ne uvažavaju.

8. FINANSIJSKO POSLOVANJE

Institut je u 2018. godini ostvario ukupne prihode u iznosu od **4.683.441,09 KM** i rashode u ukupnom iznosu od **4.527.194,04 KM**, odnosno ostvario je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od **156.247,05 KM**.

8.1. PRIHODI

Ostvareni ukupan prihod u obračunskom periodu 2018. godini iznosi: 4.683.441,09 KM, što je u odnosu na isti period prethodne godine povećanje za 345.563,38 KM odnosno 7,97%.

	2016.	2017.	2018	Indeks 2018/2017
Poslovni prihodi	4.009.416	4.328.027	4.660.722	107,69%
Finansijski prihodi	380	4	334	8350,00%
Ostali prihodi	8.868	9.847	22.385	227,33%
Ukupni prihodi	4.018.664	4.337.878	4.683.441	107,97%

Prihodi ostvareni na tržištu (uključujući i prihode javnog sektora u sistematskoj deratizaciji) su iznosili 1.900.771,43 KM i povećani su za 67.308 KM ili 3,67%. Međutim, obzirom da je način realizacije sistematske deratizacije u 2018. godini bio značajno drugačiji u odnosu na 2017. godinu (Institut nije dobio posao u javnom sektoru odlukom vlade, nego su provedeni tenderi koje Institut nije dobio), realnija slika prihoda na tržištu se dobije kada se uporede prihodi 2018. i 2017. godine ali bez prihoda javnog sektora u sistematskoj deratizaciji. Ti prihodi su veći za 272.308 KM u odnosu na prethodnu godinu, što je povećanje za 16,72%.

Prihodi od DDD usluga (bez sistematske deratizacije) su povećani za 146.705 KM ili 46,4%.

Prihodi od sistematske deratizacije su više nego prepolovljeni i manji su za 373.367 KM u donosu na prethodnu godinu. Ali ono što je važno jeste da smo uspjeli u provođenju deratizacije ostvariti prihod koji je profitabilan, tako da nam je efekat

(ostavrena dobit) pruženih usluga u sistematskoj deratizaciji bio skoro na nivou onog iz prethodne godine, zahvaljujući značajnom smanjenju troškova (utrošenog materijala, kao i angažmana osoblja).

Prihodi sanitarnih pregleda i kliničke mikrobiologije su povećani za 179.840 KM ili 44%.

Prihodi laboratorija za mikrobiološka ispitivanja hrane i vode (prvi akreditovani laboratorij) su povećani za 79.344 KM ili 32%.

Prihodi od usluga sanitarnog minimuma su povećani za 24.371 KM ili 41%.

Prihodi ostvareni uslugama hemijskih analiza hrane i vode su povećani za 4,4%.

Pregled prihoda prema izvorima:

IZVORI PRIHODA	Prihod 2016.g.	Prihod 2017.g.	Prihod 2018.g.	Indeks 2018/2017	Plan 2018	Indeks Realizovano/Planirano 2018
Zavod zdravstvenog sigurnja ZDK	2.008.834	2.202.269	2.445.824	111,06%	2.306.000	106,1%
Budžet ZDK - Ministarstva zdravstva	62.742	107.674	108.979	101,21%	108.500	100,4%
Budžet ZDK - Ministarstva poljoprivrede	110.000	100.000	200.000	200,00%	200.000	100,0%
HACCP i sanitarni minimum	57.659	59.099	83.470	141,24%	67.700	123,3%
DDD usluge	986.429	1.051.519	812.555	77,27%	1.072.600	75,8%
Klinička mikrobiologija i sanitarni pregledi	451.256	404.866	584.706	144,42%	427.900	136,6%
Sanitarna hemija	33.645	36.797	38.400	104,36%	45.445	84,5%
Epidemiološka ambulanta - vakcinacije	42.013	27.619	29.348	106,26%	31.260	93,9%
Veterinarska mikrobiologija	1.815	2.144	23.803	1110,21%	16.200	146,9%
Sanitarna mikrobiologija	204.403	251.419	330.763	131,56%	279.370	118,4%
Ostali izvori	59.876	94.472	25.593	27,09%	44.106	58,0%
UKUPNO	4.018.672	4.337.878	4.683.441	107,97%	4.599.081	101,8%

Pregled ostvarenih prihoda u 2016, 2017. i 2018. godini po strukturi knjiženja u kontnom planu:

	2016.	2017.	2018.	Indeks 2018/2017
Prihodi od prodaje učinka	3.975.514	4.243.408	4.409.095	106,70%
Ostali poslovni prihodi	33.902	84.619	251.627	249,60%
Finansijski prihodi	380	4	334	1,10%
Ostali prihodi i dobiti	8.868	9.847	22.385	111,00%
UKUPNI PRIHODI	4.018.664	4.337.878	4.683.441	107,90%

8.2. RASHODI

Ostvareni ukupni rashodi 2018. godini iznose: 4.527.194,04 KM, što je u odnosu na isti period prethodne godine povećanje za skoro 211.406,04 KM ili 4,9 %.

	2016.	2017.	2018.	Indeks 2018/2017
Poslovni rashodi	3.885.133	4.204.169	4.416.066	105,04%
Ostali rashodi	78.936	111.618	111.128	99,56%
Ukupni rashodi	3.964.069	4.315.787	4.527.194	104,90%

Najviše su rasli troškovi plata (17,9%) pa su iznosili 2.929.378,54 KM i u odnosu na prethodnu godinu su veći za 444.266 KM. Razlog tome je prije svega, primjena novog kolektivnog ugovora koji je značajno povećao koeficijente za sve radnike.

Porast bilježi i grupa rashoda koji se odnose na službena putovanja zaposlenih, što je posljedica većih obima poslova na terenu, kao i veće troškove službenih putovanja u inostranstvu, prije svega zbog povećanih izdataka za stručno usavršavanje radnika (trening u okviru akreditacije laboratorija i uvođenja novih metoda u laboratorijima). Ovi rashodi su veći za 7.273KM ili 30%.

Troškovi amortizacije stalnih sredstava su povećani za 41.143 KM ili 20,7%, zbog stavljanja u funkciju nove opreme koja je nabavljena početkom 2018. godine.

Rashodi za utrošenu energiju i gorivo su povećani za 32.229 KM ili 39,8%. Razlog tome je veći obim poslova koji su rezultirali povećanim troškovima goriva, ali i povećani izdaci za električnu energiju, obzirom da je u ovoj godini obračunat trošak električne energije u laboratoriju koji je smješten na Metalurskom institutu i to za 2017 i 2018. godinu.

Na drugoj strani je zabilježen značajan pad rashoda za utrošene sirovine i materijal i to za preko 159.151 KM. U okviru ove grupe troškova najizraženiji je pad rashoda za utrošeni materijal za DDD poslove koji je bio manji za 155.473 KM u odnosu na 2017. godinu. Razlog tome je u tome što Institut nije u 2018. godini provodio sistematsku deratizaciju u javnom sektoru na području kantona.

Ukupno posmatrano, materijalni troškovi su zabilježili smanjenje za 145.656,10 KM ili 24,33%

Značajno su smanjeni i rashodi po osnovu troškova naknada ostalim fizičkim licima (ugovori o djelu i ugovori o povremenim i privremenim poslovima) koji su manji za 40.089 KM u odnosu na prethodnu godinu. Glavni razlog smanjenja ovih troškova je takođe u tome što Institut nije u 2018. godini provodio sistematsku deratizaciju u javnom sektoru na području kantona.

Troškovi ostalih primanja i naknada zaposlenim su povećani za 32.500 KM ili 13%.

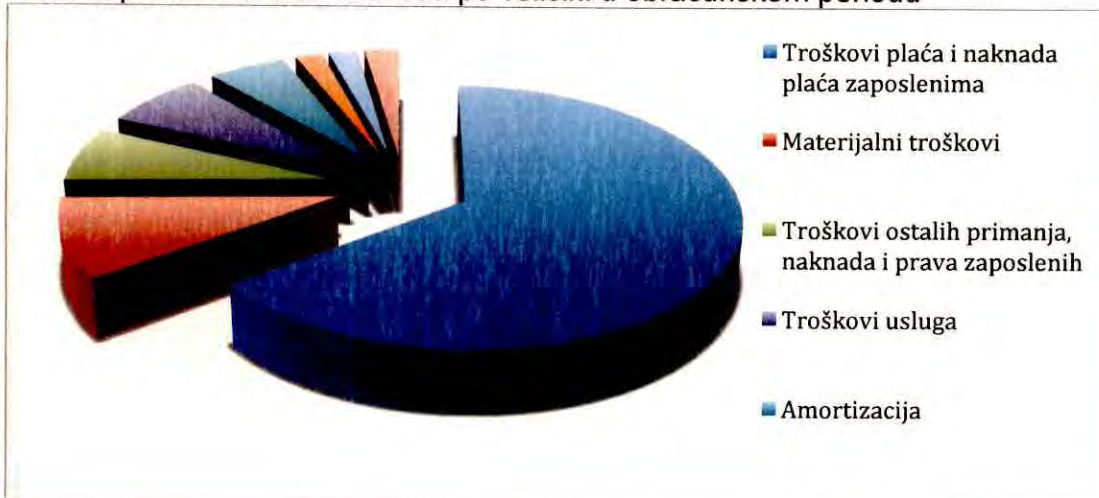
Značajno smanjenje rashoda bilježi i grupa troškova zakupa za 24.209 KM. Glavni razlog smanjenja ovih troškova je znatno racionalnije ponašanje po pitanju iznajmljivanja motornih vozila gdje su troškovi smanjeni za 32.400 KM u odnosu na prethodnu godinu. Za ilustraciju mjesečni troškovi iznajmljivanja vozila od skoro 9.000 KM u 2017. godini smanjeni su na prosječno 3.100 KM mjesečno u drugom polugodištu, kada je najintenzivnije primijenjena racionalizacija iznajmljivanja vozila.

Pregled ostvarenih troškova i rashoda po strukturi knjiženja u kontnom planu

	Realizovano 2016.	Realizovano 2017.	Realizovano 2018.	Indeks 2018/2017	Planirano 2018	Indeks Realiz/Plan 2018
Troškovi plaća i naknada plaća zaposlenima	2.293.894,00	2.485.112,65	2.929.378,54	117,88%	2.758.700	106,2%
Materijalni troškovi	510.352,00	598.559,00	452.902,69	75,67%	617.700	73,3%
Troškovi ostalih primanja, naknada i prava zaposlenih	287.893,00	289.988,00	314.176,30	108,34%	289.820	108,4%
Troškovi usluga	254.326,00	434.301,74	314.711,75	72,46%	463.600	67,9%
Amortizacija	133.512,00	199.002,00	240.144,53	120,67%	210.500	114,1%
Troškovi naknada ostalim fizičkim licima	148.489,00	122.539,00	82.450,00	67,28%	138.397	59,6%
Rashodi po osnovu ispravke vrijednosti i otpisa potraživanja	78.936,00	94.916,00	86.391,96	91,02%	20.000	432,0%
Ostali rashodi	1.827,00	91.370,67	107.038,27	117,15%	85.721	124,9%
UKUPNI RASHODI	3.965.896,00	4.315.788,00	4.527.194,04	104,90%	4.584.438	98,8%

Grafički prikaz strukture rashoda po veličini u obračunskom periodu

9. DOBIT (GUBITAK)

Pregled ostvarene dobiti (gubitka)

	2016.	2017.	2018.
Dobit (gubitak) od poslovnih aktivnosti	124.283	123.858	244.656
Dobit (gubitak) od finansijskih aktivnosti	374	4	-8.151
Dobit (gubitak) redovne aktivnosti	124.657	123.862	236.505
Dobit (gubitak) po osnovu ostalih prihoda i rashoda	-70.068	-101.771	-81.966
Dobit (gubitak) od usklađivanja vrijednosti	-83	-	-199
Prihodi (rashodi) iz osnova promjene računovodstvenih politika i ispravki greški	-1.730	-	1.907
Bruto dobit (gubitak) poslovanja	52.776	22.091	156.247
Porez na dobit	-	-	-
Neto dobit (gubitak) poslovanja	52.776	22.091	156.247

Treba naglasiti da je u 2017. i u 2018. godini izvršen otpis značajnog iznosa sumnjivih i spornih potraživanja. Ovaj otpis je urađen na osnovu računovodstvenih standarda i izvršen je na teret poslovanja ove dvije godine (94.916 KM u 2017. godini i 86.392 KM u 2018. godini), obzirom da je dobit redovne aktivnosti bio značajan (preko 236.000 KM) te je omogućavao da se ovakvim ispravkama dobije realnija slika bilansa stanja.

Shodno odredbama Statuta Instituta ostvarena dobit će se koristiti za obavljanje i razvoj djelatnosti: nabavku opreme, stručno usavršavanje osoblja, istraživanje tržišta, razvoj kapaciteta za marketing i prodaju, brendiranje Instituta i opće jačanje kapaciteta unutar Instituta za bolje pozicioniranje na tržištu, a posebno za osposobljavanje da se odgovori potrebama građana i Kantona po pitanju faktora rizika za zdravlje ljudi, kao i unapređenja zdravstvenog sistema u Kantonu.

10. BILANS STANJA

10.1. Stalna sredstva

Nabavna vrijednost raspoloživih stalnih sredstava na dan 31.12.2018. godine iznosi: 3.016.180 KM, ispravka vrijednosti je 1.555.048 KM, što znači da su ova sredstva amortizovana (otpisana) sa 51,6%, odnosno neto sadašnja vrijednost iznosi 1.461.132 KM, što je u odnosu na 01.01.2018. godine predstavlja povećanje za 251.196 KM.

Najveća neto vrijednost stalnih sredstava iskazana je na kontu - Postrojenja i oprema, od 957.240 KM, što je 65,5% ukupnih stalnih sredstava. U odnosu na stanje početkom godine ova sredstva imaju povećanje za 284.282 KM ili 42%.

10.2. Tekuća (obrtna) sredstva

Tekuća (obrtna) sredstva na dan 31.12.2018. godine iznose 1.207.652 KM, što je u odnosu na stanje 01.01.2018. godine povećanje za 237.693 KM ili 24,5%.

Prosječno korištena tekuća sredstva iznose 1.088.807 KM i imaju koeficijent obrtaja 4,3 i vrijeme vezivanja od 85 dana.

Najveća tekuća sredstva su evidentirana na kontu - Kupci u zemlji, u iznosu od 615.484 KM, što je 51% ukupnih tekućih sredstava. Prosječno korištena tekuća sredstva na kontu - Kupci u zemlji su iznosila 558.327 KM i imaju koeficijent obrtaja 8,4 i vrijeme vezivanja od 44 dana. U odnosu na stanje početkom godine ova sredstva imaju povećanje za 114.314 KM ili 22,8 %.

Na drugom mjestu su tekuća sredstva iskazana na kontu - Druga kratkoročna potraživanja u iznosu od 235.912 KM, što je 19,5% ukupnih tekućih sredstava. Prosječno korištena tekuća sredstva na kontu - Druga kratkoročna potraživanja su iznosila 243.507 KM i imaju koeficijent obrtaja 19,2 i vrijeme vezivanja od 19 dana. U odnosu na stanje početkom godine ova sredstva imaju smanjenje za 15.189 KM ili 6%.

Na trećem mjestu su tekuća sredstva iskazana na kontu - Sirovine, materijal, rezervni dijelovi i sitan inventar u iznosu od 88.482 KM, što je 7,3% ukupnih tekućih sredstava. Prosječno korištena tekuća sredstva na kontu - Sirovine, materijal, rezervni dijelovi i sitan inventar su iznosila 115.373 KM i imaju koeficijent obrtaja 40,6 i vrijeme vezivanja od 9 dana. U odnosu na stanje početkom godine ova sredstva imaju umanjeње za 53.782 KM ili 37,8%.

10.2.1. Zalihe

Ukupne zalihe na dan 31.12.2018. godine iznose 92.676 KM, što je u odnosu na stanje početkom godine umanjeње za 51.829 KM ili 35,9%. Srednja vrijednost ukupnih zaliha je 118.591 KM, koeficijent obrtaja 39,5 i vrijeme vezivanja od 9 dana. Za usporedbu, koeficijent obrtaja u 2016. godini je bio 25,9 i vrijeme vezivanja 14 dana.

Najveće zalihe nalaze se na kontu - Sirovine, materijal, rezervni dijelovi i sitan inventar u iznosu od 88.482 KM (srednja vrijednost 115.373 KM), imaju koeficijent obrtaja 40,6 i vrijeme vezivanja od 9 dana. U odnosu na stanje početkom godine ove zalihe imaju umanjeње za 53.782 KM ili 37,8%. Koeficijent obrtaja u 2017. godini je bio 26,2, a vrijeme vezivanja 14 dana.

10.2.2. *Kratkoročna potraživanja i plasmani*

Kratkoročna potraživanja i plasmani na dan 31.12.2018. godine iznose 851.396 KM, što je u odnosu na stanje početkom godine povećanje za 99.125 KM ili 13,2 % i imaju koeficijent obrtaja 5,8 i vrijeme vezivanja od 62 dana. Za usporedbu, kratkoročna potraživanja i plasmani na dan 31.12.2017. godine iznosili su 752.271 KM, imale su koeficijent obrtaja 5,2 i vrijeme vezivanja od 69 dana.

Najveća potraživanja i plasmani su na kontu - Kupci u zemlji u iznosu od: 615.484 KM, imaju koeficijent obrtaja 8,4 i vrijeme vezivanja od 44 dana. U odnosu na stanje početkom godine ova potraživanja imaju povećanje za 114.314 KM ili 22,8%. U prethodnoj godini ova potraživanja i plasmani su iznosili 501.170 KM, imali su koeficijent obrtaja 7,7 i vrijeme vezivanja od 47 dana.

Na drugom mjestu su potraživanja iskazana na kontu - Druga kratkoročna potraživanja u iznosu od 235.912 KM i imaju koeficijent obrtaja 19,2 i vrijeme vezivanja od 19 dana. U prethodnoj godini ova potraživanja i plasmani su iznosili 251.101 KM i imaju koeficijent obrtaja 16,3 i vrijeme vezivanja od 22 dana.

10.2.3. *Gotovina*

Iskazani iznos gotovine i ekvivalenata gotovine u bilansu stanja na dan 31.12.2018. godine u iznosu: 263.580 KM je povećanje za 190.397 KM ili 2,6 puta više, u odnosu na 01.01.2018. godine i ima koeficijent obrtaja 27,8 i vrijeme vezivanja od 13 dana. Za usporedbu, iskazani iznos gotovine i ekvivalenata gotovine u bilansu stanja na dan 31.12.2017. godine je bio 73.183 KM, imao je koeficijent obrtaja 59,7 i vrijeme vezivanja od 6 dana.

10.2.4. *Rezervisanja*

Rezervisanja se vrše za unaprijed plaćene izdatke za dio troškova koji se odnose za naredni obračunski period.

Na dan 31.12.2018. godine dugoročna razgraničenja iznose 254.121 KM, a nije bilo kratkoročnih razgraničenja

Za usporedbu, na dan 31.12.2017. godine dugoročna razgraničenja su iznosila 313.096 KM, a nije bilo kratkoročnih razgraničenja.

Pregled pozicija AKTIVE bilansa stanja na dan 31.12. 2017 i 31.12.2018. godine:

	Iznos 2017.g.	Iznos 2018.g.	Razlika 2018-2017
A) STALNA SREDSTVA I DUGOROČNI PLASMANI	1.209.936	1.461.132	251.196
1. Nematerijalna sredstva	267.509	226.054	-41.455
2. Nekretnine, postrojenja i oprema	918.756	1.212.960	294.204
2.1. Građevinski objekti	245.798	239.445	-6.353
2.2. Postrojenja i oprema	672.958	957.240	284.282
3. Investicijske nekretnine	0	0	0
4. Biološka sredstva	0	0	0
5. Ostala (specifična) stalna materijalna sredstva	21.452	21.452	0
6. Dugoročni finansijski plasmani	2.219	666	-1.553

7. Druga dugoročna potraživanja			0
8. Dugoročna razgraničenja			0
B) ODLOŽENA POREZNA SREDSTVA			0
C) TEKUĆA SREDSTVA	969.959	1.207.652	237.693
1. Zalihe i sredstva namijenjena prodaji	144.505	92.676	-51.829
1.1. Sirovine, materijal, rezervni dijelovi i sitan inventar	142.264	88.482	-53.782
1.2. Dati avansi	2.241	4.194	1.953
2. Gotovina, kratkoročna potraživanja i kratkoročni plasmani	825.454	1.114.976	289.522
2.1. Gotovina i gotovinski ekvivalenti	73.183	263.580	190.397
2.2. Kratkoročna potraživanja	752.271	851.396	99.125
Kupci u zemlji	501.170	615.484	114.314
Druga kratkoročna potraživanja	251.101	235.912	-15.189
UKUPNO AKTIVA	2.179.895	2.668.784	488.889

Struktura aktive na dan 31.12.2017. i 31.12.2018.

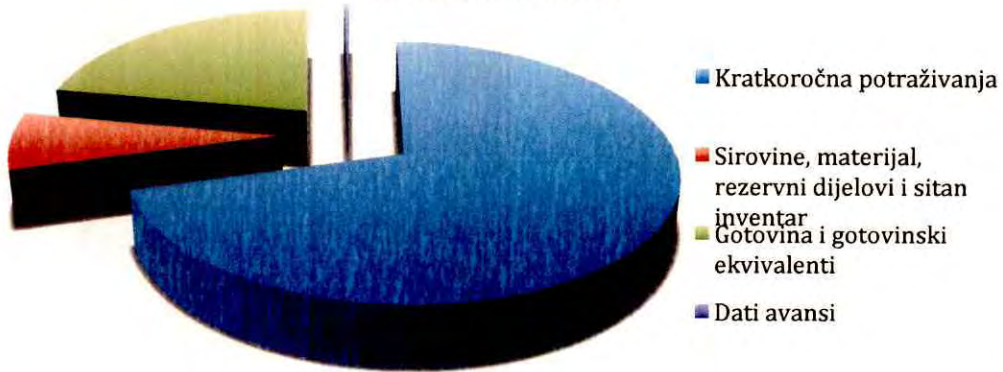
	Stanje 31.12.2018.			Stanje 31.12.2017.		
	Iznos KM	%	%	Iznos KM	%	%
Postrojenja i oprema	957.240	65,5%	35,9%	672.958	55,6%	30,9%
Nematerijalna sredstva	226.054	15,5%	8,5%	267.509	22,1%	12,3%
Građevinski objekti	239.445	16,4%	9,0%	245.798	20,3%	11,3%
Ostala (specifična) stalna materijalna sredstva	21.452	1,5%	0,8%	21.452	1,8%	1,0%
	16.275	1,1%	0,6%	0	0,0%	0,0%
Dugoročni finansijski plasmani	666	0,0%	0,0%	2.219	0,2%	0,1%
UKUPNO STALNA SREDSTVA	1.461.132	100,0%	54,7%	1.209.936	100,0%	55,5%
Kratkoročna potraživanja	851.396	70,5%	31,9%	752.271	77,6%	34,5%
Sirovine, materijal, rezervni dijelovi i sitan inventar	88.482	7,3%	3,3%	142.264	14,7%	6,5%
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	263.580	21,8%	9,9%	73.183	7,5%	3,4%
Dati avansi	4.194	0,3%	0,2%	2.241	0,2%	0,1%
UKUPNO TEKUĆA SREDSTVA	1.207.652	100,0%	45,3%	969.959	100,0%	44,5%
UKUPNO AKTIVA	2.668.784		100,0%	2.179.895		100,0%

Grafički prikaz strukture AKTIVE po veličini na dan 31.12.2018

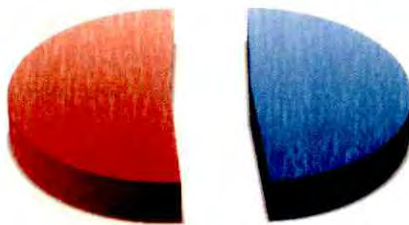

Struktura tekućih sredstava na dan 31.12.2018.

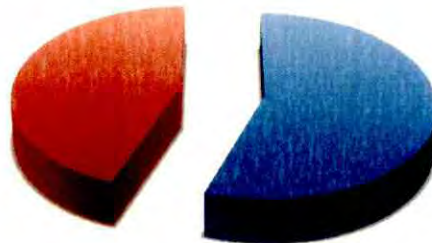
Grafički prikaz strukture raspoloživih sredstava u aktivi 31.12.2016, 31.12.2017 i 31.12.2018.godine

Struktura aktive 2016.g.

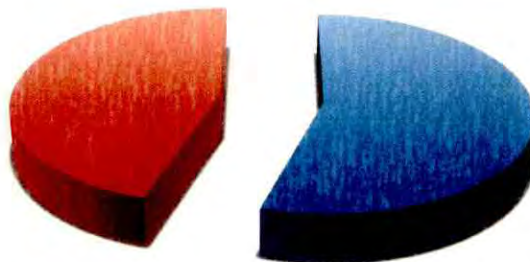
■ Stalna sredstva ■ Tekuća sredstva

Struktura aktive 2017.g.

■ Stalna sredstva ■ Tekuća sredstva

Struktura aktive 2018.g.

■ STALNA SREDSTVA ■ TEKUĆA SREDSTVA

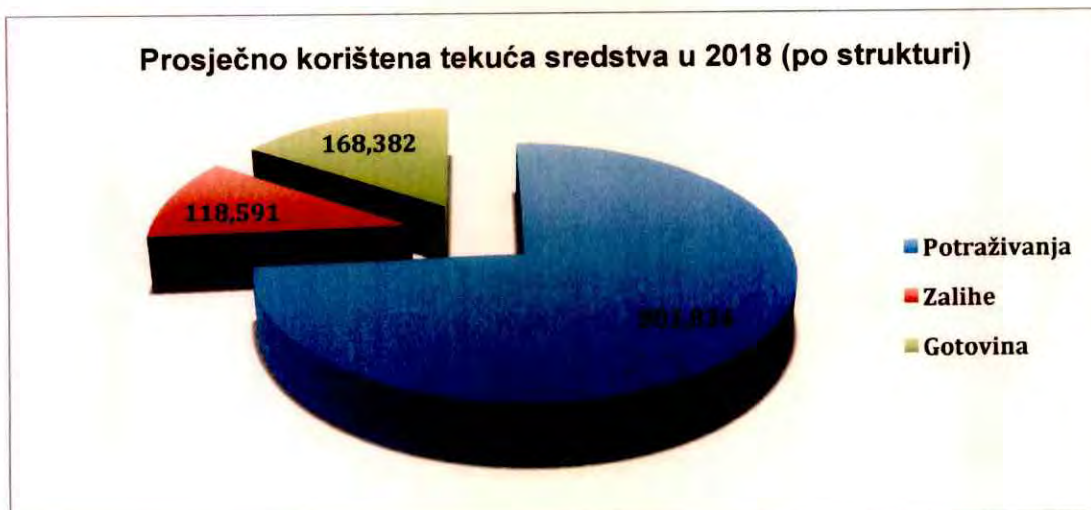

Pregled prosječno korištenih tekućih sredstava u obračunskom periodu 01.01. – 31.12.2018. godine. (po veličini)

POZICIJA	Iznos u KM	%	Koeficijent obrtaja	Dani vezivanja
Kupci u zemlji	558.327	51,3%	8,4	44
Sirovine, materijal, rezervni dijelovi i sitan inventar	115.373	10,6%	40,6	9
Druga kratkoročna potraživanja	243.507	22,4%	19,2	19
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	168.382	15,5%	27,8	13
Dati avansi	3.218	0,3%	1455,4	0
Ostala tekuća (obrotna) sredstva	0	0,0%		
PROSJEČNO KORIŠTENA TEKUĆA SREDSTVA	1.088.807	100,0%	4,3	85

Pregled prosječno korištenih tekućih sredstava u obračunskom periodu 01.01. – 31.12.2018. godine. (po strukturi)

POZICIJA	Iznos u KM	%	Koeficijent obrtaja	Dani vezivanja
Potraživanja	801.834	73,6%	5,8	62
Zalihe	118.591	10,9%	39,5	9
Gotovina	168.382	15,5%	27,8	13
PROSJEČNO KORIŠTENA TEKUĆA SREDSTVA	1.088.807	100,0%	4,3	85

10.3. KAPITAL

Kapital Instituta (vlastita sredstva) na dan 31.12.2018. godine iznosi 1.678.931 KM, što je u odnosu na stanje početkom godine povećanje za 156.246 KM ili 10,3%.

Za usporedbu, kapital Instituta (vlastita sredstva) na dan 31.12.2017. godine iznosila su 1.522.685 KM.

Najveća stavka u kapitalu nalazi se na kontu -Neraspoređeni višak prihoda ranijih godina, u iznosu od: 1.050.363 KM.

U odnosu na stanje početkom godine, ova pozicija ima povećanje za 22.091 KM ili 2,1%.

10.4. OBAVEZE

Obaveze Instituta (zaduženost) na dan 31.12.2018. godine iznose 735.732 KM, što je u odnosu na stanje početkom godine povećanje za 391.618 KM ili 113,8%.

Na dan 31.12.2018. godine Institut je obavezama (tuđim sredstvima) finansiralo 27,6% raspoložive aktive. Poželjno je da ovaj pokazatelj nije veći od 50%.

Za usporedbu, zaduženost Instituta je u 2017. godini iznosila 344.114 KM a u 2017. godini je Institut tuđim sredstvima finansirao 15,8% aktive.

Najveće obaveze evidentirane su na kontu - Obaveze po osnovu plaća i naknada plaća u iznosu od 284.038 KM, što je 38,6% ukupnih obaveza. U odnosu na stanje početkom godine ove obaveze imaju uvećanje za 59.805 KM ili 26,7%.

Na drugom mjestu su obaveze iskazane na kontu – Dugoročne obaveze u iznosu od: 185.625 KM, što je 25,2% ukupnih obaveza. U prethodnoj godini nije bilo dugoročnih obaveza.

Na trećem mjestu su obaveze iskazane na kontu - Dobavljači u zemlji u iznosu od: 175.873 KM, što je 23,9% ukupnih obaveza. U odnosu na stanje početkom godine ove obaveze imaju uvećanje za 64.434 KM ili 57,8%.

Na trećem mjestu su obaveze evidentirane na kontu - Obaveze za ostala primanja zaposlenih, od 20.265 KM, što je 2,8% ukupnih obaveza. U odnosu na stanje početkom godine ove obaveze imaju uvećanje za 3.791 KM ili 23%.

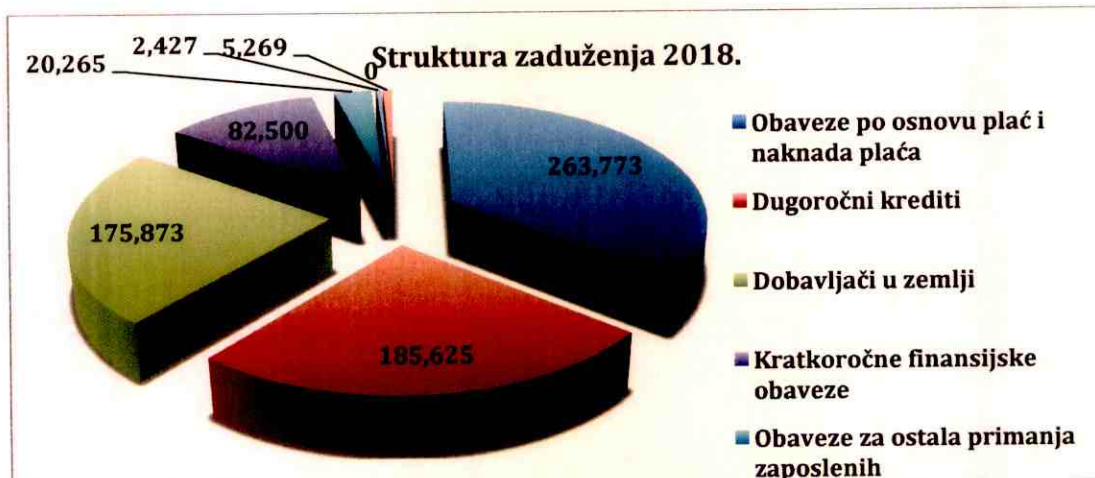
Pregled pozicija pasive bilansa stanja, po veličini, na dan 31.12.2018. godine

Pozicija	Iznos KM	%	%
Neraspoređeni višak prihoda ranijih godina	1.050.363	62,6%	39,4%
Revalorizacione rezerve	316.084	18,8%	11,8%
Osnovni kapital	187.553	11,2%	7,0%
Neraspoređena dobit izvještajne godine	156.247	9,3%	5,9%
Nepokriveni višak rashoda ranijih godina	-31.316	-1,9%	-1,2%
UKUPNO KAPITAL - VLASTITA SREDSTVA	1.678.931	100,0%	62,9%
Obaveze po osnovu plać i naknada plaća	263.773	35,9%	9,9%
Dugoročni krediti	185.625	25,2%	7,0%
Dobavljači u zemlji	175.873	23,9%	6,6%
Kratkoročne finansijske obaveze	82.500		3,1%
Obaveze za ostala primanja zaposlenih	20.265	2,8%	0,8%
Dobavljači u inostranstvu	0	0,0%	0,0%

Primljeni avansi, depoziti i kaucije	2.427	0,3%	0,1%
Druge obaveze	5.269	0,7%	0,2%
UKUPNO OBAVEZE - ZADUŽENOST	735.732	100,0%	27,6%
REZERVISANJA I RAZGRANIČENJA	254.121		9,5%
UKUPNA PASIVA	2.668.784		100,0%

Grafički prikaz strukture pasive po veličini na dan 31.12.2018.

11. ANALIZA GOTOVINSKIH TOKOVA – DIREKTNA METODA

U 2018. godini zaključno sa 31.12.2018. godine ukupni prilivi gotovine iznose 4.702.894 KM, dok ukupni odlivi gotovine iznose 4.512.497 KM, što znači da imamo povećanje neto gotovine u iznosu 190.397 KM. Kako je stanje gotovine na početku obračunskog perioda bilo 73.183 KM, stanje gotovine na kraju obračunskog perioda iznosi 263.580 KM.

Pregled pozicija priliva i odliva novčanog toka - direktna metoda 01.01. - 31.12.2018.

	Iznos KM 2017.g.	Iznos KM 2018.g.	Razlika 2018-2017
A. GOTOVINSKI TOKOVI IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI			
1. Prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	4.366.768	4.270.726	-96.042
1.1. Prilivi od kupaca i primljeni avansi	4.033.000	3.924.277	-108.723
1.2. Prilivi od premija, subvencija, dotacija i sl.	320.235	331.336	11.101
1.3. Ostali prilivi od poslovnih aktivnosti	13.533	15.113	1.580
2. Odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	3.964.677	4.450.622	485.945
2.1. Odlivi iz osnova isplata dobavljačima i dati avansi	1.403.528	1.198.391	-205.137
2.2. Odlivi iz sonova plaća, naknada plaća i drugih primanja zaposlenih	2.560.799	3.158.187	597.388
2.3. Odlivi iz osnova poreza i drugih dadžbina	0	15.226	15.226
2.4. Ostali odlivi iz poslovnih aktivnosti	350	78.818	78.468
B. GOTOVINSKI TOK IZ ULAGAČKIH AKTIVNOSTI			
1. Prilivi gotovine iz ulagačkih aktivnosti	3.994	1.552	-2.442
2. Odlivi gotovine iz ulagačkih aktivnosti	3.994	1.552	-2.442
C. GOTOVINSKI TOKOVI IZ FINANSIJSKIH AKTIVNOSTI			
1. Prilivi gotovine iz finansijskih aktivnosti	0	430.616	430.616
2. Odlivi gotovine iz finansijskih aktivnosti	404.617	61.875	-342.742
D. UKUPNI PRILIVI GOTOVINE	4.370.762	4.702.894	332.132
E. UKUPNI ODLIVI GOTOVINE	4.369.294	4.512.497	143.203
F. NETO PRILIV GOTOVINE	1.468	190.397	188.929
G. NETO ODLIV GOTOVINE	0	0	0
H. Gotovina na početku izvještajnog perioda	71.715	73.183	1.468
I. Gotovina na kraju izvještajnog perioda	73.183	263.580	190.397

11.1. PRILIVI – DIREKTNA METODA

Ukupni prilivi gotovine tokom 2018. godine su iznosili 4.702.894 KM i bilježe povećanje u odnosu na prilive gotovine u 2017. godini u iznosu od 332.132 KM ili 7,6%.

U obračunskom periodu 2018. godine najveći prilivi gotovine su Prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti (prilivi od kupaca i primljeni avansi) u iznosu od: 3.924.277 KM, što je 83,4% ukupnih priliva gotovine. U odnosu na isti period prošle godine ovi prilivi imaju umanjeње za 108.723 KM ili 2,7%.

Za usporedbu prilivi od kupaca i primljeni avansi u 2017. godini su iznosili 4.033.000 KM. Glavni razlog tome je promjena uslova poslovanja kad je u pitanju posao sistematske deratizacije.

Na drugom mjestu su Prilivi od finansijskih aktivnosti u iznosu od: 430.616 KM, što je 9,2% ukupnih priliva gotovine. U prošloj godini nije bilo priliva po osnovu finansijskih aktivnosti.

Na trećem mjestu su Prilivi od premija, subvencija, dotacija i sl. u iznosu od: 331.336 KM, što je 7% ukupnih priliva gotovine. U odnosu na isti period prošle godine ovi prilivi imaju uvećanje za 11.101 KM ili 11,7%.

Na četvrtom mjestu su Ostali prilivi od poslovnih aktivnosti u iznosu od 15.113 KM, što je 0,3% ukupnih priliva gotovine. U odnosu na isti period prošle godine ovi prilivi imaju povećanje za 1.580 KM ili 11,7%.

11.2. ODLIVI – DIREKTNA METODA

Ukupni odlivi gotovine tokom 2018. godine su iznosili 4.512.497 KM i bilježe povećanje u odnosu na odlive gotovine u 2016. godini u iznosu od 143.203 KM ili 3,3%.

U obračunskom periodu 2018. godine najveći odlivi gotovine su Odlivi iz osnova plaća, naknada plaća i drugih primanja zaposlenih, u iznosu od: 3.158.187 KM, što je 70% ukupnih odliva gotovine. U odnosu na isti period prošle godine ovi odlivi imaju povećanje za 597.388 KM ili 23,3%. Za usporedbu, odlivi iz osnova plaća, naknada plaća i drugih primanja zaposlenih u 2017. godini su iznosili 2.560.799 KM, što je bilo 58,6% ukupnih odliva gotovine.

Na drugom mjestu su Odlivi iz osnova isplate dobavljačima i dati avansi u iznosu od 1.198.391 KM, što je 26,6% ukupnih odliva gotovine. U odnosu na isti period prošle godine ovi odlivi imaju povećanje za 364.938 KM ili 35,1%.

Na trećem mjestu su Odlivi iz osnova ostalih odliva iz poslovnih aktivnosti u iznosu od: 78.818 KM, što je 1,7% ukupnih odliva gotovine. U odnosu na isti period prošle godine ovi odlivi imaju uvećanje za 78.468 KM.

Na četvrtom mjestu su Odlivi iz osnova finansijskih aktivnosti u iznosu od: 61.875 KM, što je 1,4% ukupnih odliva gotovine. U odnosu na isti period prošle godine ovi odlivi imaju umanjeње za 342.742 KM.

Novčani tokovi u 2018. godini - Pregled strukture priliva i odliva novca:

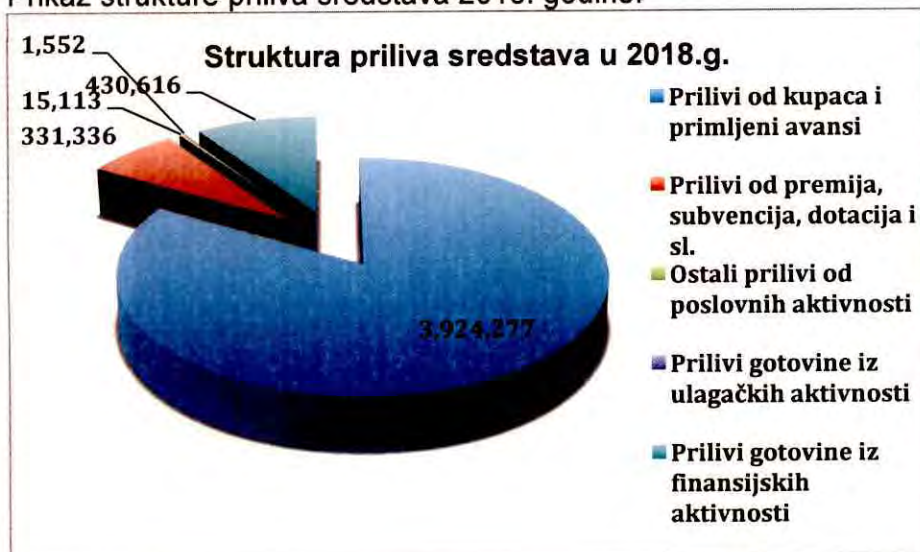
	2017.		2018.	
	Iznos KM	Struktura	Iznos KM	Struktura
Prilivi od kupaca i primljeni avansi	4.033.000	92,3%	3.924.277	83,4%
Prilivi od premija, subvencija, dotacija i sl.	320.235	7,3%	331.336	7,0%
Ostali prilivi od poslovnih aktivnosti	13.533	0,3%	15.113	0,3%
Prilivi gotovine iz ulagačkih aktivnosti	3.994	0,1%	1.552	0,0%
Prilivi gotovine iz finansijskih aktivnosti	0	0,0%	430.616	9,2%
UKUPNI PRILIVI GOTOVINE	4.370.762	100,0%	4.702.894	100,0%

	2017.		2018.	
	Iznos KM	Struktura	Iznos KM	Struktura
Odlivi iz osnova isplata dobavljačima i dati avansi	1.403.528	32,1%	1.198.391	26,6%
Odlivi iz osnova plaća, naknada plaća i drugih primanja zaposlenih	2.560.799	58,6%	3.158.187	70,0%
Odlivi iz osnova poreza i drugih dadžbina	0	0,0%	15.226	0,3%
Ostali odlivi iz poslovnih aktivnosti	350	0,0%	78.818	1,7%
Odlivi gotovine iz ulagačkih aktivnosti		0,0%		0,0%
Odlivi gotovine iz finansijskih aktivnosti	404.617	9,3%	61.875	1,4%
UKUPNI ODLIVI GOTOVINE	4.369.294	100,0%	4.512.497	100,0%

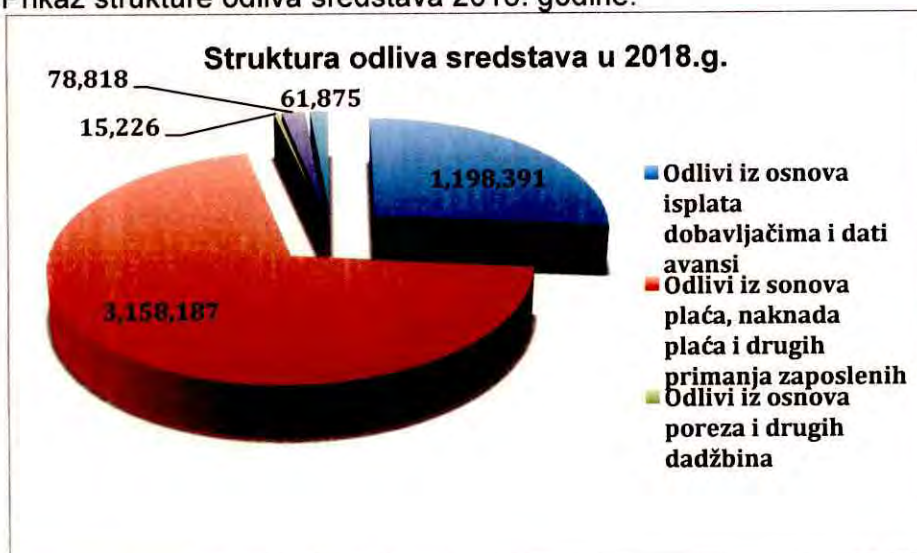

NETO PRILIV GOTOVINE	1.468		190.397
Gotovina na početku izvještajnog perioda	71.715		73.183
Gotovina na kraju izvještajnog perioda	73.183		263.580

Prikaz strukture priliva sredstava 2018. godine:

Prikaz strukture odliva sredstava 2018. godine:

Učešće odliva gotovine po osnovu troškova zaposlenih u odnosu na ukupan odliv gotovine je u 2018. godini uvećan sa 59% (u 2017.) na 70%. Razlog tome je prvenstveno povećanje izdataka za plaće i druga primanja radnika po osnovu primjene novih kolektivnih ugovora za oblast zdravstva. Značajnije je smanjeno a učešće odliva iz osnova isplata dobavljačima sa 32% (u 2017.g.) na 26,6%.

Novčani tok iz poslovnih aktivnosti bi, po pravilu, trebalo biti pozitivna veličina, i to se smatra dobrim ostvarenjem. Može se desiti da bude negativan, npr. kad firma rapidno raste, kada su povećane potrebe za dodatnom obrtnom imovinom. Dakle, kratkoročno se može prihvatiti da neto novčani tok iz poslovnih aktivnosti bude negativan. Ali, ako firma dugoročno ostvaruje negativan neto novčani tok iz poslovnih aktivnosti, to je veoma negativan i nepovoljan indikator, i može voditi firmu

prema likvidaciji. U slučaju Instituta neto novčani tokovi iz poslovnih aktivnosti su pozitivni i u 2018. godini i znatno su povećani prema 2017. godini.

12. PROSTOR

Institut koristi ukupno 2.015 m² prostora, od čega je 1435 m² vlastitog prostora, dok je 400 m² prostor Instituta «Kemal Kapetanović» u kampusu Univerziteta kojeg koristi bez nakade na osnovu Protokola potpisanog sa Univerzitetom i Ministarstvom za obrazovanje, nauku, kulturu i sport, te 180 m² skladišnog prostora pod zakupom.

Prostor kojeg Institut trenutno ima na raspolaganju je nedovoljan. Poseban problem predstavlja nedovoljan prostor laboratorija za mikrobiološke analize hrane i vode, kao i laboratorija za hemijske analize hrane i vode, koji je neadekvatan obzirom na povećan obim poslova koje ovi laboratoriji obavljaju. Iz tog razloga je neophodno osigurati dodatni prostor za rad laboratorija, ili naći drugi adekvatan prostor.

13. FINANSIJSKI INDIKATORI

Analiza pojedinih finansijskih indikatora predstavlja osnovu za analizu finansijskog položaja, određivanje slabosti i nedostatak u poslovanju, predviđanje budućeg poslovanja. Međutim, ne treba ispustiti iz vida da Institut nije preduzeće, da ima svoju osnovnu svrhu postojanja (izvršenje javne funkcije) a da ostvarenje dobiti nije najvažnija njegova funkcija. To ne znači da bi trebalo biti prihvatljivo negativno poslovanje kao i nepovoljne vrijednosti ostalih indikatora. Iako je neprofitna ustanova sa jasno definisanom javnom ulogom i svrhom postojanja i rada, Institut u svom poslovanju mora nastojati imati što povoljnije vrijednosti osnovnih finansijskih indikatora.

13.1. Pokazatelji likvidnosti

Pokazatelji likvidnosti mjere sposobnost firme (ustanove) da podmiri svoje kratkoročne obaveze po dospijeću. Likvidnost mjeri koliko se brzo imovina može pretvoriti u novac.

Najvažniji pokazatelji likvidnosti su koeficijent trenutne likvidnosti, koeficijent ubrzane likvidnosti i koeficijent tekuće likvidnosti.

Zajedničko je navedenim pokazateljima da nazivnik obuhvaća kratkoročne obaveze, a brojnik kratkotrajnu imovinu, prema različitom stupnju likvidnosti.

Što su pokazatelji veći, likvidnost je bolja.

Stopa trenutne likvidnosti

$$2018 = \frac{263.580}{550.107} \times 100 = 47,9\%$$

$$2017 = \frac{73.183}{344.114} \times 100 = 21,3\%$$

Stopa trenutne likvidnosti pokazuje ima li firma dovoljno novca da podmiri kratkoročne obaveze. Ovaj pokazatelj je znatno povoljniji u 2018. godini u odnosu na prethodnu godinu.

Stopa tekuće likvidnosti

$$2018 = \frac{1.207.652}{550.107} \times 100 = 219,5\%$$

$$2017 = \frac{969.959}{344.114} \times 100 = 281,9\%$$

$$2016 = \frac{1.168.162}{530.155} \times 100 = 220,3\%$$

$$2015 = \frac{1.034.337}{441.225} \times 100 = 234,4\%$$

Na dan 31.12.2018. svakih 100 KM kratkoročnih obaveza bilo je pokriveno sa 219,5 KM tekućih sredstava. Stopa tekuće likvidnosti prethodne godine (31.12.2017.) bila je viša i iznosila je 281,9 KM. U 2018. godini stopa tekuće likvidnosti smanjena je za 22% u odnosu na prethodnu godinu.

Smatra se da je poželjna vrijednost ovog indikatora 200%, pa se može konstatovati da je stopa tekuće likvidnosti Instituta u 2018. godini povoljna.

Obzirom na visok koeficijent obrta Instituta može se smatrati da ima prostora za dalje smanjivanje stope likvidnosti u narednom periodu, što bi pozitivno uticalo na druge performanse poslovanja Instituta bez ugrožavanja likvidnosti.

Stopa ubrzane likvidnosti

$$2018 = \frac{1.114.976}{550.107} \times 100 = 202,7\%$$

$$2017 = \frac{825.454}{344.114} \times 100 = 239,9\%$$

$$2016 = \frac{977.284}{530.155} \times 100 = 184,3\%$$

Smatra se da je poželjna vrijednost ovog indikatora 100%, pa se može konstatovati da je stopa ubrzane likvidnosti Instituta u 2018. godini, kao i u ranijem periodu izuzetno povoljna.

To sve ukazuje da je politika upravljanja zalihama sinhronizovana sa planom potrošnje (ugovorenim poslovima – realizacijom) i da postoje sve pretpostavke da se ovaj trend nastavi i u budućnosti.

Stopa finansijske stabilnosti

$$2018 = \frac{1.461.132}{1.864.556} \times 100 = 78,4\%$$

$$2017 = \frac{1.209.936}{1.522.685} \times 100 = 79,5\%$$
$$2016 = \frac{1.104.540}{1.500.594} \times 100 = 73,6\%$$
$$2015 = \frac{912.236}{1.447.818} \times 100 = 63,0\%$$

Na dan 31.12.2018. Institut je sa 78,4 KM vlasničkog kapitala i dugoročnih obaveza finansiralo svakih 100 KM stalnih sredstava. 31.12.2017. godine za ovu namjenu imalo je 79,5 KM. Ovaj pokazatelj je smanjen u odnosu na prošlu godinu za 1,4%. Obzirom na prirodu djelatnosti Instituta može se reći da je navedeni pokazatelj finansijske stabilnosti više nego zadovoljavajući, posebno obzirom na stabilan trend i generalno ukazuje na finansijsku stabilnost Instituta. Čak postoje mogućnosti i za eventualna dodatna zaduživanja.

13.2. Pokazatelji zaduženosti

Pokazatelji zaduženosti pokazuju strukturu kapitala i načine kojima firma finansira svoju imovinu. Firme sa značajno visokom stopom zaduženosti gube finansijsku fleksibilnost

Stopa zaduženosti

$$2018 = \frac{550.107}{2.668.784} \times 100 = 20,6\%$$
$$2017 = \frac{344.114}{2.179.895} \times 100 = 15,8\%$$
$$2016 = \frac{530.155}{2.272.702} \times 100 = 23,3\%$$
$$2015 = \frac{441.225}{1.946.573} \times 100 = 22,7\%$$

Na dan 31.12.2018. godine ukupna imovina finansirana je iz tuđih sredstava sa 20,6%. Za usporedbu 31.12.2017. godine zaduženost je bila 15,8%. Ovaj pokazatelj je povećan u odnosu na prošlu godinu za 30,6%. Pokazatelj zaduženosti pokazuje do koje mjere se koristi zaduživanje kao oblik finansiranja, odnosno koji je procenat imovine nabavljen tuđim sredstvima odnosno zaduživanjem. Što je veći omjer duga i imovine veći je finansijski rizik, a što je manji niži je i finansijski rizik.

Zaduženost nije nužno loša, naime, ukoliko je stupanj zaduženosti pod kontrolom, a posuđena sredstva se koriste na pravi način, zaduženost može rezultirati porastom povrata na investirano. U pravilu se smatra da bi stopa zaduženosti trebala biti ispod 50%, pa možemo konstatovati da je stopa zaduženosti Instituta jako niska.

Obzirom na „kvalitet“ ostalih performansi poslovanja postoji „prostor“ i za eventualna dodatna zaduženja.

Stopa vlastitog finansiranja

$$\begin{aligned} 2018 &= \frac{1.678.931}{2.668.784} \times 100 = 62,9\% \\ 2017 &= \frac{1.522.685}{2.179.895} \times 100 = 69,9\% \\ 2016 &= \frac{1.500.594}{2.272.702} \times 100 = 66,0\% \\ 2015 &= \frac{1.447.818}{1.946.573} \times 100 = 74,4\% \end{aligned}$$

Na dan 31.12.2018. godine ukupna imovina finansirana je iz vlastitih sredstava sa 62,9%. Za usporedbu 31.12.2017. godine vlastito finansiranje je bilo 69,9%. Ovaj pokazatelj je smanjen u odnosu na prošlu godinu za 9,9%. U pravilu bi stopa vlastitog finansiranja trebala biti veća od 50%, pa možemo zaključiti da je ona kod Instituta u 2018. godini bila povoljna.

13.3. Pokazatelji aktivnosti

Pokazatelji aktivnosti koriste se pri ocjeni djelotvornosti kojom management angažira imovinu koju su mu povjerili vlasnici i poznati su još pod nazivom odnosi efikasnosti, odnosi obrtaja ili koeficijent obrtaja. Upućuju na brzinu cirkulacije imovine u poslovnom procesu. Ako je poznat koeficijent obrta, moguće je izračunati prosječne dane vezivanja sredstava. Općenito pravilo govori da je bolje da je koeficijent obrta što veći odnosno da je vrijeme vezivanja ukupne i pojedinih vrsta imovine što kraće.

Koeficijent obrta ukupne imovine

Koeficijent obrta ukupne imovine pokazuje koliko puta se ukupna imovina preduzeća obrne u toku jedne godine odnosno koliko preduzeće uspješno koristi imovinu s ciljem stvaranja prihoda.

$$\begin{aligned} 2018 &= \frac{4.683.441}{2.668.784} \times 100 = 175,5\% \\ 2017 &= \frac{4.337.877}{2.179.895} \times 100 = 199,0\% \end{aligned}$$

Koeficijent obrta kratkotrajne imovine

Koeficijent obrta kratkotrajne imovine pokazuje koliko puta se kratkotrajna imovina preduzeća obrne u toku jedne godine odnosno koliko preduzeće uspješno koristi kratkotrajnu imovinu s ciljem stvaranja prihoda.

$$2018 = \frac{4.683.441}{1.207.652} \times 100 = 387,8\%$$

$$2017 = \frac{4.337.877}{969.959} \times 100 = 447,2\%$$

Koeficijent obrta dugotrajne imovine

Koeficijent obrta dugotrajne imovine pokazuje koliko puta se dugotrajna imovina preduzeća obrne u toku jedne godine odnosno koliko preduzeće uspješno koristi dugotrajnu imovinu s ciljem stvaranja prihoda.

Pokazuje koliko uspješno preduzeće koristi dugotrajnu imovinu s ciljem stvaranja prihoda. Poželjno je postići što veću vrijednost pokazatelja jer to znači da je manje novca potrebno za stvaranje prihoda vezano u fiksnoj imovini. Opadajući pokazatelj može biti indikator preinvestiranja u postrojenja, opremu ili neku drugu stalnu imovinu.

$$2018 = \frac{4.683.441}{1.461.132} \times 100 = 320,5\%$$

$$2017 = \frac{4.337.877}{1.209.936} \times 100 = 358,5\%$$

13.4. Analiza zaliha

Analiza zaliha i potraživanja provodi se stavljanjem u odnos prihoda iz prodaje ili troškova prodane robe (usluga) prema vrijednostima zaliha i potraživanja.

Koeficijent obrta zaliha

Koeficijent obrta zaliha pokazuje koliko puta se zalihe obrnu u toku jedne godine. Poželjna je veća vrijednost.

$$2018 = \frac{4.683.441}{92.676} = 50,5$$

$$2017 = \frac{4.337.877}{144.505} = 30,0$$

Vrijeme vezivanja zaliha

Vrijeme vezivanja zaliha mjeri vrijeme potrebno da se marka potrošena za nabavu zaliha pretvori u marku sadržanu u prihodima iz prodaje ili potraživanjima. Duže prosječno vrijeme investiranja u zalihe zahtijeva veće investicije u zalihe. Veće investicije u zalihe znače manje novčanih sredstava koja bi bila na raspolaganju za druge svrhe. Poželjna je niža vrijednost pokazatelja.

$$2018 = \frac{92.676}{12.403} = 7,5$$

$$2017 = \frac{144.505}{11.824} = 12,2$$

Koeficijent obrta potraživanja

Koeficijent obrta potraživanja stavlja u odnos prihod od prodaje sa stanjem potraživanja. Na osnovu ovog koeficijenta moguće je utvrditi prosječno trajanje naplate potraživanja.

$$2018 = \frac{4.683.441}{851.396} = 5,5$$

$$2017 = \frac{4.337.877}{752.271} = 5,8$$

Trajanje naplate potraživanja

Trajanje naplate potraživanja mjeri dužinu vremena potrebnog za pretvaranje prosječne prodaje u novac. Niska vrijednost ovog pokazatelja znači da preduzeće uspješno naplaćuje svoja potraživanja.

$$2018 = \frac{365}{5,5} = 66,4$$

$$2017 = \frac{365}{5,8} = 62,9$$

13.5. Pokazatelji ekonomičnosti

Pokazatelji ekonomičnosti mjere odnos prihoda i rashoda.

Ekonomičnost ukupnog poslovanja

$$2018 = \frac{4.683.441}{4.527.194} = 103,5\%$$

$$2017 = \frac{4.337.878}{4.315.896} = 100,5\%$$

$$2016 = \frac{4.018.672}{3.965.896} = 101,3\%$$

$$2015 = \frac{3.534.315}{3.347.283} = 105,6\%$$

U 2018. godini za svakih 100 KM rashoda Institut je ostvario 103,5 KM prihoda. U 2017. godini za svakih 100 KM rashoda ostvarilo se 100,5 KM prihoda. Pokazatelji ekonomičnosti mjere odnos prihoda i rashoda i pokazuju koliko se prihoda ostvari po jedinici rashoda. U pravilu stopa ekonomičnosti bi trebala biti veća od 100%, odnosno što je veća to se više prihoda ostvari po jedinici rashoda. Pokazatelj je bolji ako je stopa veća i ima tendenciju povećanja.

Ekonomičnost poslovnih aktivnosti

$$\begin{aligned} 2018 &= \frac{4.660.722}{4.416.066} \times 100 = 105,5\% \\ 2017 &= \frac{4.328.027}{4.204.169} \times 100 = 102,9\% \\ 2016 &= \frac{4.009.416}{3.885.133} \times 100 = 103,2\% \\ 2015 &= \frac{3.483.416}{3.290.981} \times 100 = 105,8\% \end{aligned}$$

U 2018. godini za svakih 100 KM poslovnih rashoda Institut je ostvario 105,5 KM poslovnih prihoda. U 2017. godini za svakih 100 KM rashoda ostvarilo se 102,9 KM prihoda. Ovaj pokazatelj je povećan u odnosu na prošlu godinu za 2,5%. Pokazatelj ekonomičnosti prodaje mjeri odnos poslovnih prihoda i poslovnih rashoda i pokazuje koliko se prihoda ostvari po jedinici rashoda. U pravilu stopa ekonomičnosti bi trebala biti veća od 100%, odnosno što je veća to se više prihoda ostvari po jedinici rashoda. Pokazatelj je bolji ako je stopa veća i ima tendenciju povećanja.

Takođe je potrebno naglasiti da su veliki uticaj na pad ekonomičnosti u 2018. kao i u 2017. imali troškovi pripreme laboratorija za akreditaciju (troškovi kalibracije stare i novonabavljene opreme, adaptacija prostora laboratorija za hranu, upošljavanje novog, kao i stručno usavršavanje novog i starog osoblja), te troškovi amortizacije stare i novonabavljene opreme. Navedena ulaganja su neophodna, opravdana i realno je očekivati da će u narednom periodu rezultirati pozitivnim finansijskim efektima i ponovnim rastom ovih indikatora, a na osnovu povećanog obima posla akreditovanih laboratorija, pa time i povećanog prihoda.

13.6. Pokazatelji profitabilnosti

Pokazatelji profitabilnosti su odnosi koji povezuju profit s prihodima iz prodaje i investicijama, a ukupno promatrani pokazuju ukupnu efikasnost poslovanja preduzeća.

Analiza profitabilnosti poslovanja preduzeća svrstava se u najvažnije dijelove finansijske analize i mjere sposobnost preduzeća da ostvari određeni nivo dobiti u odnosu prema prihodima, imovini ili kapitalu.

Bruto marža profita

$$\begin{aligned} 2018 &= \frac{156.247}{4.683.441} \times 100 = 3,3\% \\ 2017 &= \frac{22.091}{4.337.878} \times 100 = 0,5\% \\ 2016 &= \frac{52.776}{4.018.664} \times 100 = 1,3\% \\ 2015 &= \frac{187.032}{3.534.315} \times 100 = 5,3\% \end{aligned}$$

Bruto marža profita (prije otpisa sumnjivih i spornih potraživanja)

$$\begin{aligned} 2018 &= \frac{242.639}{4.683.441} \times 100 = 5,2\% \\ 2017 &= \frac{117.007}{4.337.878} \times 100 = 2,7\% \\ 2016 &= \frac{131.712}{4.018.664} \times 100 = 3,3\% \\ 2015 &= \frac{233.162}{3.534.315} \times 100 = 6,6\% \end{aligned}$$

U 2018. godini za svakih 100 KM ukupnog prihoda Institut je ostvario 3,30 KM bruto dobiti. U istom periodu prošle godine za svakih 100 KM ukupnog prihoda ostvarilo je 0,50 KM bruto dobiti.

Pokazatelj je bolji ako je stopa veća i ima tendenciju povećanja.

Glavni razlog za značajan pad profitne marže je smanjenje profita uzrokovano otpisom sumnjivih i spornih potraživanja u iznosu od 86.392 KM, koji se ne odnose na predmetnu godinu, nego su akumulirani iz ranijih godina. Bez tog otpisa profitna marža bi iznosila 5,2%.

14.ZAKLJUČAK

Poslovanje JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica u 2018. godini može se ocijeniti uspješnim. Uprkos nepovoljnoj općoj ekonomskoj situaciji u ZDK, kao i u BiH u cjelini, kao i brojnim formalno pravnim i proceduralnim problemima sa kojima se Institut suočavao u protekloj godini, Institut je uspio ostvariti zapažene poslovne rezultate uz značajne investicione aktivnosti.

Na poslovanje je značajno uticao i proces akreditiranja laboratorija Instituta. Nakon što je mikrobiološki laboratorij za hranu, vodu i predmete opće upotrebe u 2017. godini dobio akreditaciju BATA-e po standardu ISO 17025, tokom 2018 godine su laboratorija za hemijske analize hrane, vode i predmeta opće upotrebe, kao i dva laboratorija za ispitivanje zdravlja životinja (laboratorija za serološka ispitivanja, laboratorij za bakteriološka ispitivanja) takođe akreditovana po iztoj međunarodnoj normi.

Da bi Institut zadržao imidž stabilne i uspješne javne ustanove na tržištu, neophodno je nastaviti investicione aktivnosti, kako u laboratorije (prostor i opremu) tako i kontinuirano investiranje u usavršavanje kadrova Instituta.

Razlog uspješnosti poslovanja svakako jeste i visokostručan i obrazovan kadar, kojeg Institut ima na čelu sa menadžmentom ustanove, koji je pratio sve zahtjeve tržišta pravovremeno i adekvatno reagovao na iste.

Dugogodišnja poslovna politika Instituta kojom se klijent stavlja u centar pažnje pokazala se opravdanom i dala je dobre rezultate.

Sama činjenica da su prihodi porasli za skoro 8%, uprkos značajnim poslovnim promjenama, pokazuje da je uloženi izuzetan napor svih uposlenih, a posebno menadžmenta Instituta.

Svakako je za očekivati da će Institut i pored izazova koje predstoje proširenjem djelatnosti na oblast veterine iskoristiti to na najbolji mogući način, kroz prepoznavanje i zadovoljavanje potreba poslovnih partnera, vlasti i naroda u domenu prevencije, zaštite i unapređenja zdravlja ljudi i životinja, kao i zaštite poslovnih partnera od rizika u vezi sa zdravljem njihovih korisnika. To će se, svakako, pozitivno odraziti i na indikatore poslovanja Instituta u narednom periodu. Drugim riječima, sasvim je realno očekivati još zapaženije rezultate poslovanja Instituta u narednom periodu. Obzirom da je tokom prethodne tri godine značajan napor uloženi u stvaranje uslova za akreditaciju laboratorija, realno je očekivati uspješan završetak akreditacije svih laboratorija, pa time i mogućnost pružanja većeg obima usluga na tržištu. Institut je napravio iskorak i na planu komunikacije sa javnostima što se vidi iz izuzetne medijske pokrivenosti naših kampanja promocije zdravlja i uopće aktivnosti Instituta. U narednom periodu će ovaj kapacitet odnosa sa javnostima biti kvalitetnije iskorišten i na planu poslovnih aktivnosti na tržištu usluga koje pruža Institut.

SADRŽAJ

1. UVOD	2
1.1. PRAVNI OKVIR	2
1.2. DJELATNOST INSTITUTA.....	2
1.3. SJEDIŠTE, IDENTIFIKACIONI BROJ	5
1.4. RAČUNOVODSTVENE POLITIKE	5
2. ORGANIZACIONA STRUKTURA	6
3. LJUDSKI RESURSI	6
4. USLUGE	7
5. MEDIJSKA PROMOCIJA	17
6. STRUČNI I NAUČNO-ISTRAŽIVAČKI RAD	21
7. AKREDITACIJA LABORATORIJA	26
8. FINANSIJSKO POSLOVANJE	26
8.1. PRIHODI.....	26
8.2. RASHODI.....	27
9. DOBIT (GUBITAK)	29
10. BILANS STANJA	30
10.1. Stalna sredstva.....	30
10.2. Tekuća (obrotna) sredstva	30
10.3. KAPITAL	35
10.4. OBAVEZE	35
11. ANALIZA GOTOVINSKIH TOKOVA – DIREKTNA METODA	36
11.1. PRILIVI – DIREKTNA METODA	37
11.2. ODLIVI – DIREKTNA METODA	38
12. PROSTOR	40
13. FINANSIJSKI INDIKATORI	40
13.1. Pokazatelji likvidnosti	40
13.2. Pokazatelji zaduženosti.....	42
13.3. Pokazatelji aktivnosti	43
13.4. Analiza zaliha	44
13.5. Pokazatelji ekonomičnosti	45
13.6. Pokazatelji profitabilnosti.....	46
14. ZAKLJUČAK	47

INSTITUT ZA ZDRAVLJE I SIGURNOST HRANE

Fra Ivana Jukića 2, 72000 Zenica, Bosna i Hercegovina
tel.+38732 448 001 / fax.+38732 448 000
www.inz.ba / info@inz.ba / IDB 4218900490003

UPRAVNI ODBOR
Broj: 02- ~~457~~ /19
Zenica, 27.02.2019. godine

Na osnovu člana 26. Upravni odbor Instituta na 32. sjednici održanoj dana 27.02.2019. godine donosi

ODLUKU

I

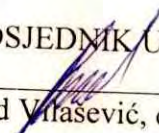
Usvaja se Izvještaj o poslovanju JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica za 2018. godinu koji je sastavni dio ove Odluke.

II

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

PREDSJEDNIK UO-a

Berzad Vrfasević, dipl.ing.

Dostavljeno:
1x UO
1 x direktor
1 x Arhiva

